

HIDROLOGIJA PAZINČICE – POVRŠINSKE I PODZEMNE VODE I KLIMATSKE PROMJENE

izv.prof. Josip Rubinić

Građevinski fakultet u Rijeci

Učinimo nevidljivo vidljivim

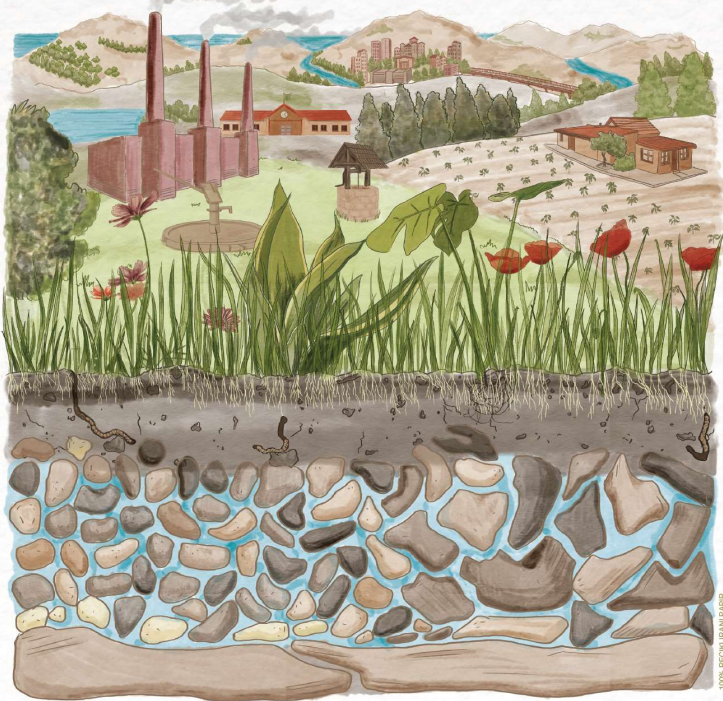
Pazin, 22.3.2022.

PODZEMNE VODE: učinimo nevidljivo vidljivim

2022. Podzemne vode

Daleko od očiju, pod našim nogama, podzemne vode su skriveno blago koje obogaćuje naše živote. Naša voda za piće i higijena, naša opskrba hranom i prirodni okoliš – sve to počiva na podzemnim vodama.

 REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo gospodarstva
i održivog razvoja

Istru ja va srcu nosin...

Drago Opašić Billy

Odlukom generalne skupštine UN -
obilježavanje dana voda počevši od 1993.

Predstavljanje dijela rezultata projekta

ISTRAŽIVANJE DINAMIKE PROTJECANJA VODA U SLIVU PAZINČICE I S NJIME POVEZANIM VODNIM RESURSIMA KRŠKOG VODONOSNIKA SREDIŠNJE ISTRE Rijeka (2020)

Voditelj projekta:	doc. dr. sc. Josip Rubinić
Vodeći član	doc. dr. sc. Josip Rubinić
Sveučilište u Rijeci,	doc. dr. sc. Nino Krvavica
Građevinski fakultet	Maja Radišić, mag. ing. aedif. doc. dr. sc. Bojana Horvat doc. dr. sc. Igor Ružić Duje Kalajžić dr.sc. Ivan Güttler, DHMZ Goran Gašparac, mag.phys.-geophys., DHMZ
Sveučilište u Zagrebu,	prof.dr.sc. Ranko Biondić
Geotehnički fakultet	prof. emeritus Božidar Biondić, dipl.ing.geol. izv. prof. dr. sc. Hrvoje Meaški
Dinaric Hub d.o.o.	dr. sc. Petra Kovač Konrad Dalibor Jirkal Branko Jalžić
s podizvoditeljem:	
Speleološko društvo „Istra“	Mladen Jekić

ISHODIŠTA PROJEKTA

Projektni zadatak za izradu Plana očuvanja i valorizacije područja sliva Pazinčice“ (Bieco, 2016) je nakon provedenih konzultacija i dopuna prema zahtjevima uključenih subjekata javno predstavljen u Pazinu dne 9.6.2016.

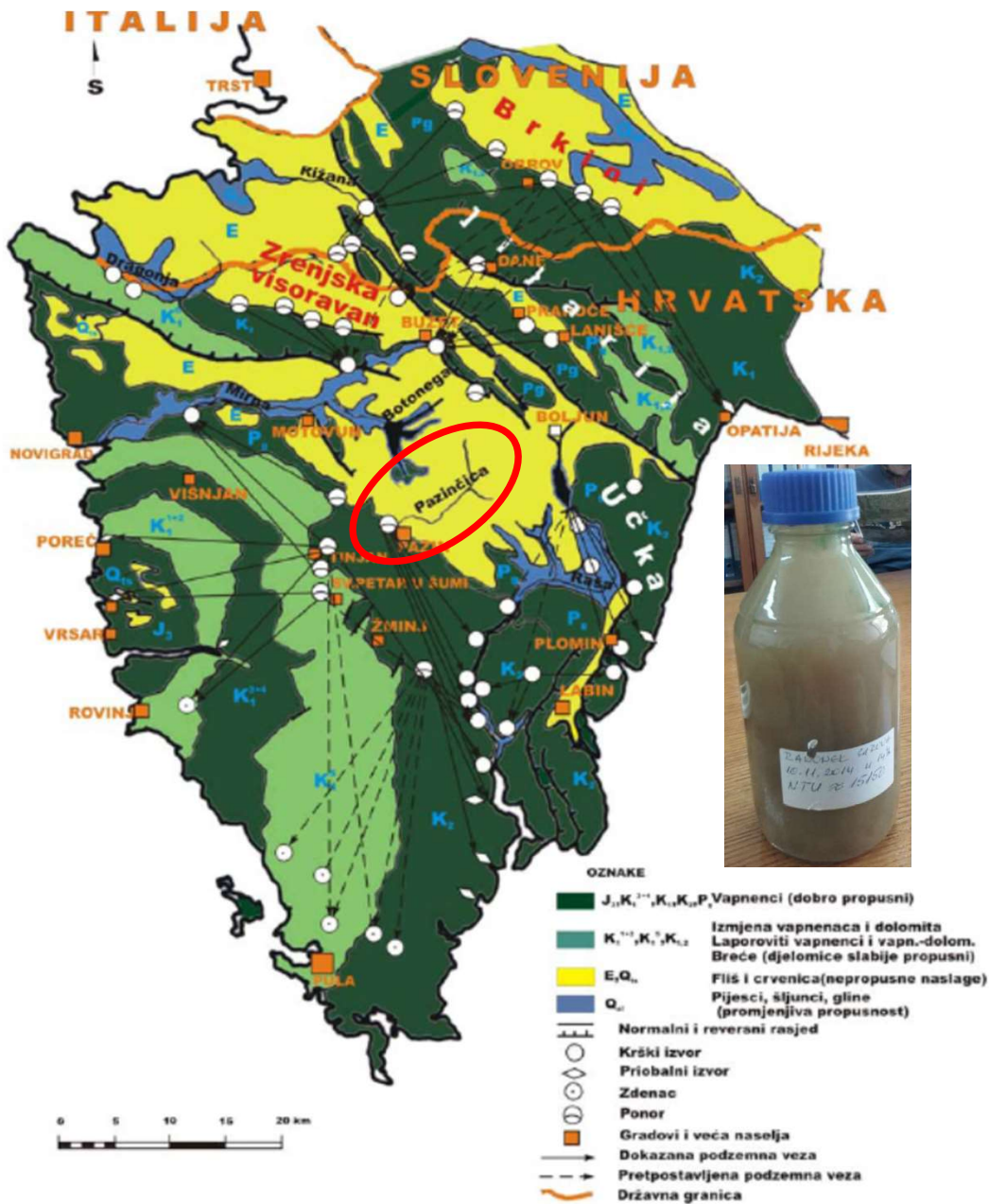
PROJEKTNII ZADATAK

ZA IZRADU PLANA OČUVANJA I VALORIZACIJE PODRUČJA SLIVA PAZINČICE

Predmetni projektni zadatak **prihvaćen je od strane Grada Pazina** odlukom njegovog Gradskog vijeća (Službene novine Grada Pazina i Općina Cerovlje, Gračišće, Karojba, Lupoglav, Motovun i Sveti Petar u Šumi, 30/2016) , kao i **Općine Cerovlje** Odlukom njenog Općinskog vijeća (Službene novine Grada Pazina i Općina Cerovlje ... 36/2016).

ISHODIŠTA PROJEKTA

ISHODIŠTA PROJEKTA

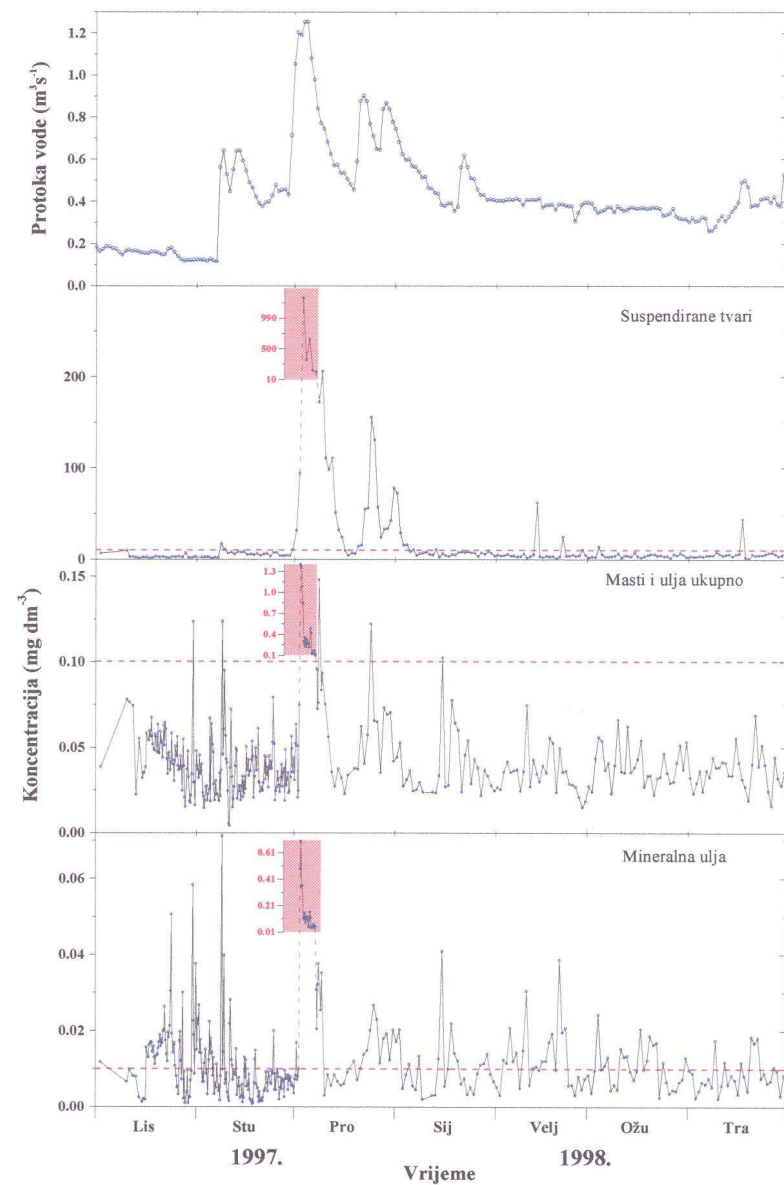
- Velike poplave 1896., 1928., 1964., 1993., ali i prije i kasnije bilo je značajnijih plavljenja ponorne zone - prostora pred Pazinskom jamom (2014)

ISHODIŠTA PROJEKTA

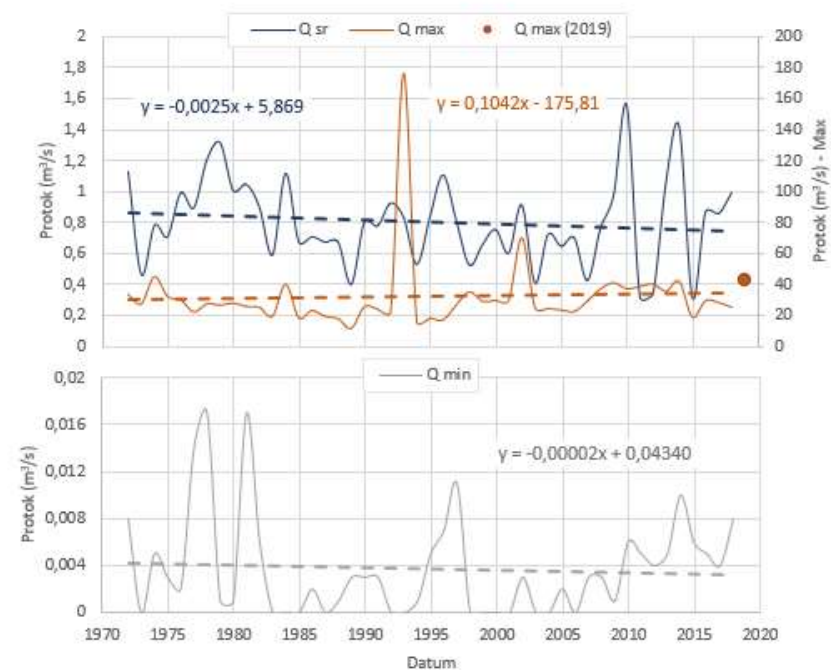
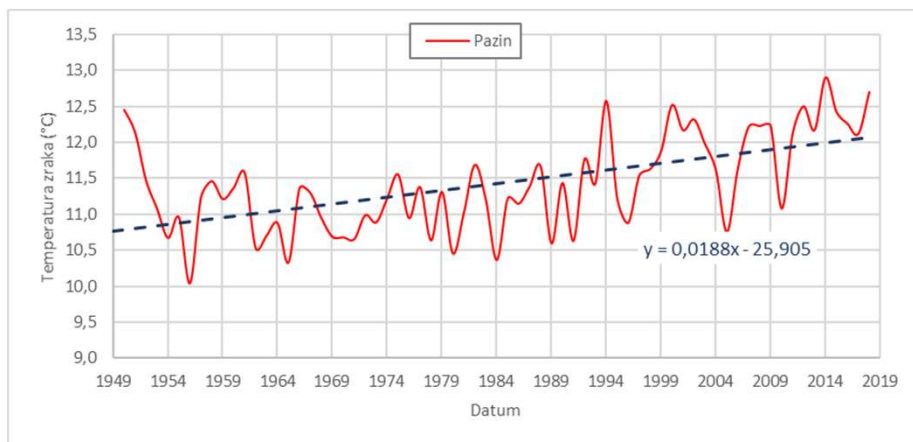
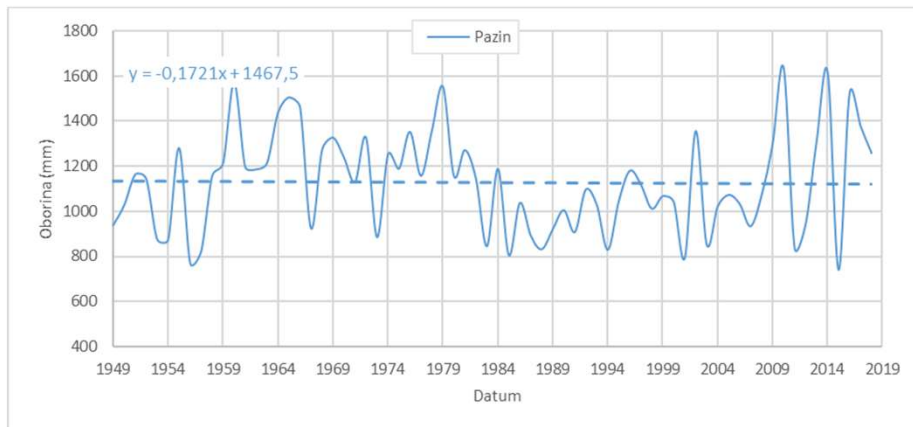
Slika 1. Pregledna situacija opažakih mjesta

Izlijevanje mazuta u
Ponor Pazinčice 1997.

Slika 4. Stanje na izvoru Rakonek nakon incidenta (--- MDK).

ISHODIŠTA PROJEKTA

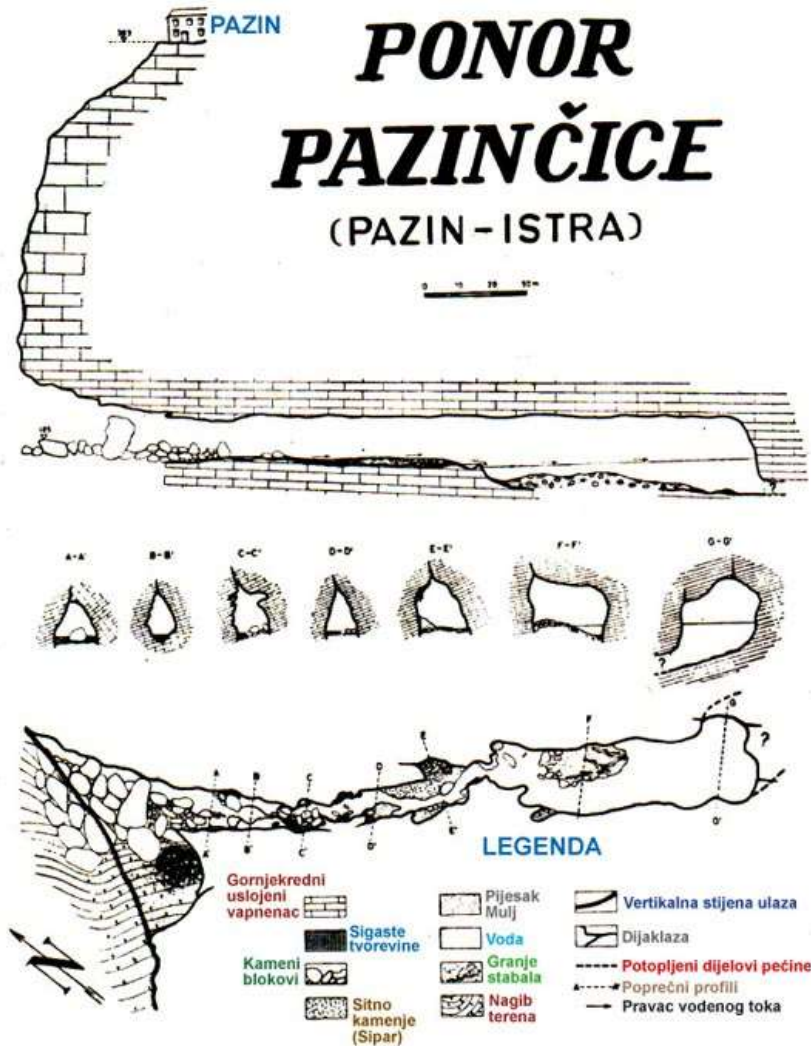
Slika 3.5.3. Hod karakterističnih godišnjih vrijednosti srednjih, maksimalnih i minimalnih protoka zabilježenih na postaji Dubravica (1972.-2018.) i njihov trend

Hod godišnjih količina oborina i temperatura – Pazin

ISHODIŠTA PROJEKTA

- Aktivnosti:

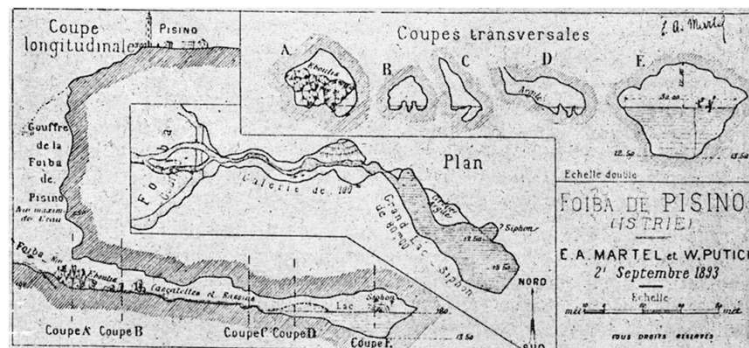
- građanske inicijative „Naš potok”,
- Grada Pazina,
- Općine Cerovlje,
- Hrvatskih voda

ISHODIŠTA I REALIZACIJA PROJEKTA

Vrijednost Pazinčice i njenog ponora prepoznata je od strane niza istraživača, počev od **Martela** još na kraju 19 stoljeća.

Kao posebno vrijedan dokument i u smislu zapisa o povijesti i rezultatima tih istraživanja na Pazinčici i njenjoj prirodnoj i kulturno-povijesnoj baštini posebno vrijedi istaknuti monografiju **Nevine Feresini** (2012), objavljenu na hrvatskom 30 godina nakon njenog talijanskog izdanja.

Nerina Feresini

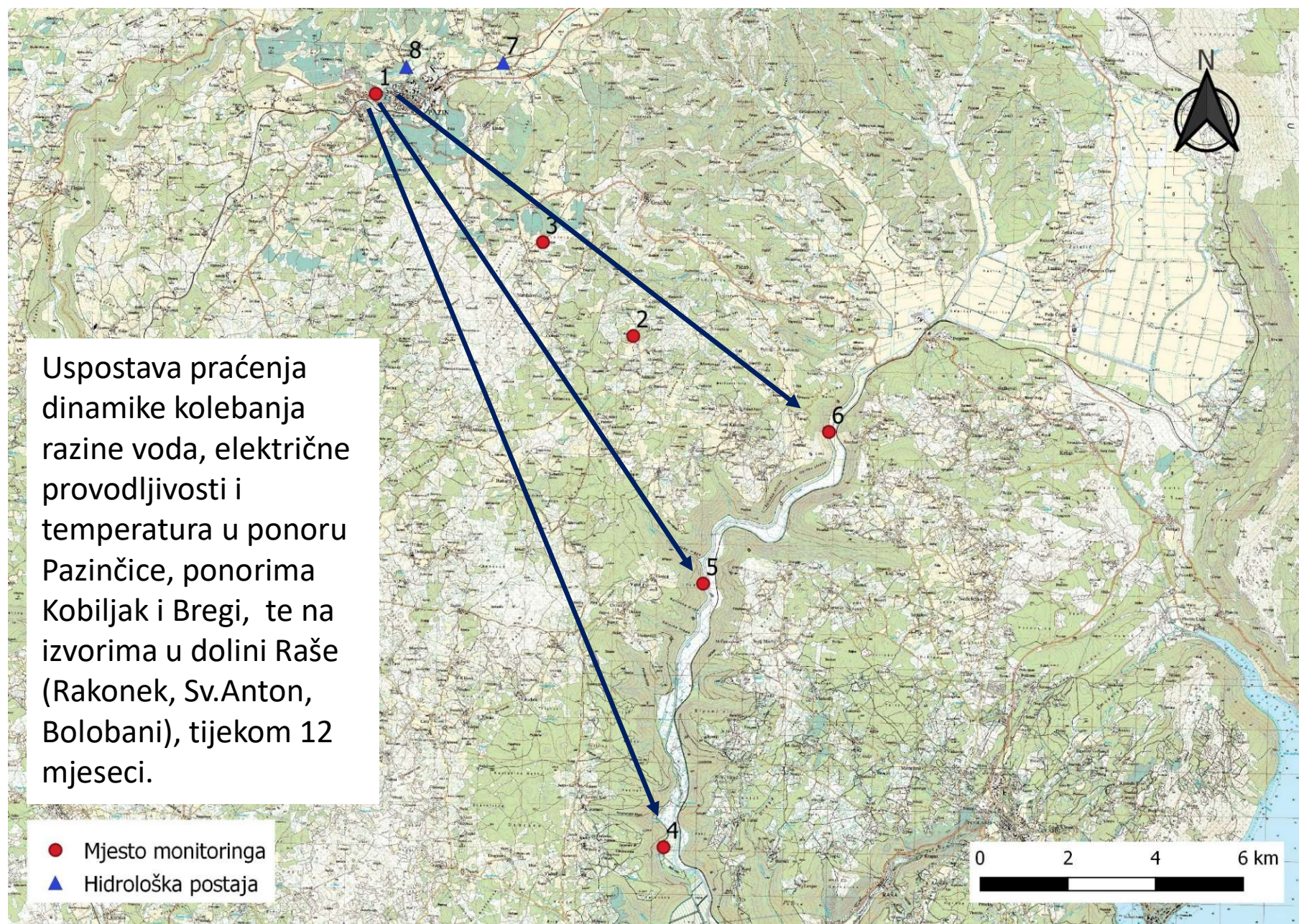
La foiba di Pisino Pazinska jama

Comunità degli Italiani di Pisino
Zajednica Talijana Pazin

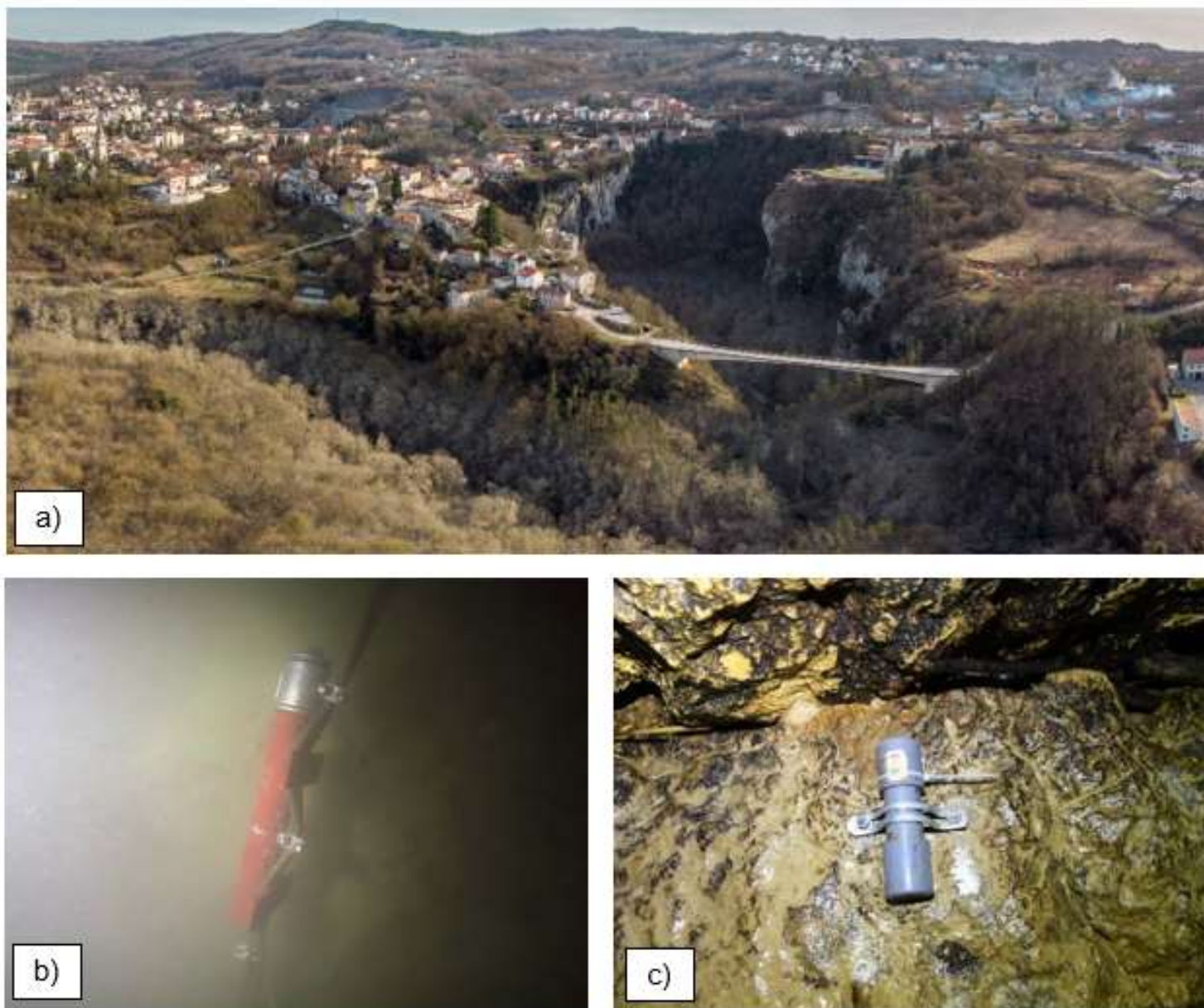
Realizacija studije obuhvaćena je točkama 3.1 te 3.6 načelnog projektnog zadatka za izradu **Plana očuvanja i valorizacije područja sliva Pazinčice iz 2016. godine.**

DOPUNSKI MONITORING - izvorišta

Prikaz lokacija pozicija monitoringa (1 – Jama Pazinčica, 2 – Jama Kobiljak, 3 – Jama Bregi, 4 – izvor Rakonek, 5 – izvor Sv.Anton, 6 – izvor Bolobani) i hidroloških postaja (7 – Dubravica-Pazinčica, 8 – Most Rijavac-Pazinčica)

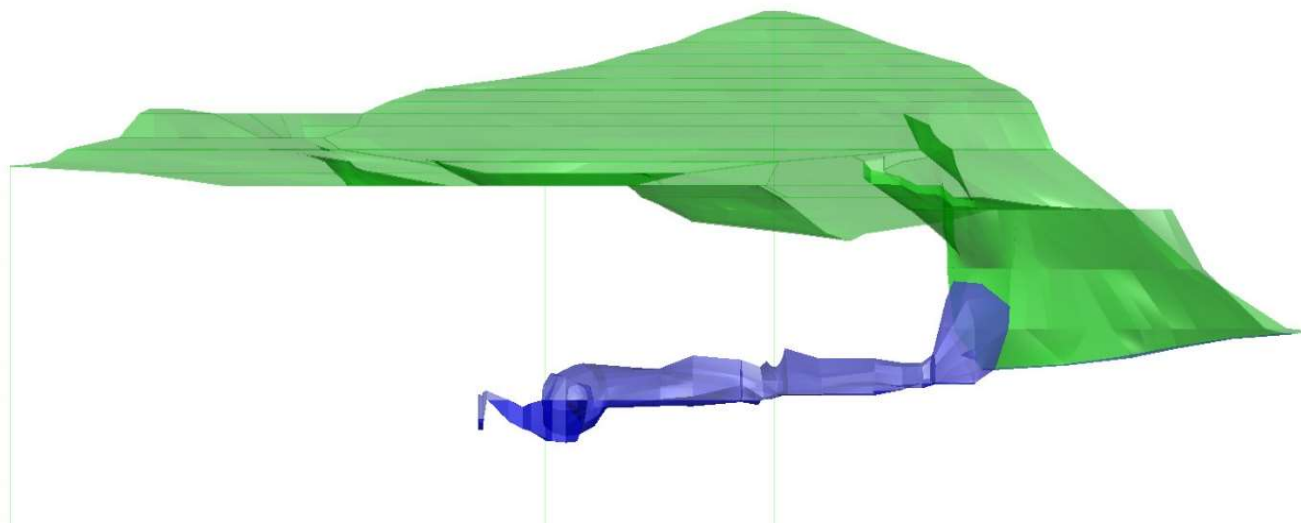
DOPUNSKI MONITORING – Pazinska jama

Slika 2.3.3. a) Pogled na ponorsku zonu Pazinske jame i predponorski prostor kanionskog dijela toka Pazinčić. b) data-logger postavljen pod vodom i c) mjerni instrument postavljen na ulazu u Pazinsku jamu

DOPUNSKI MONITORING – Pazinska jama

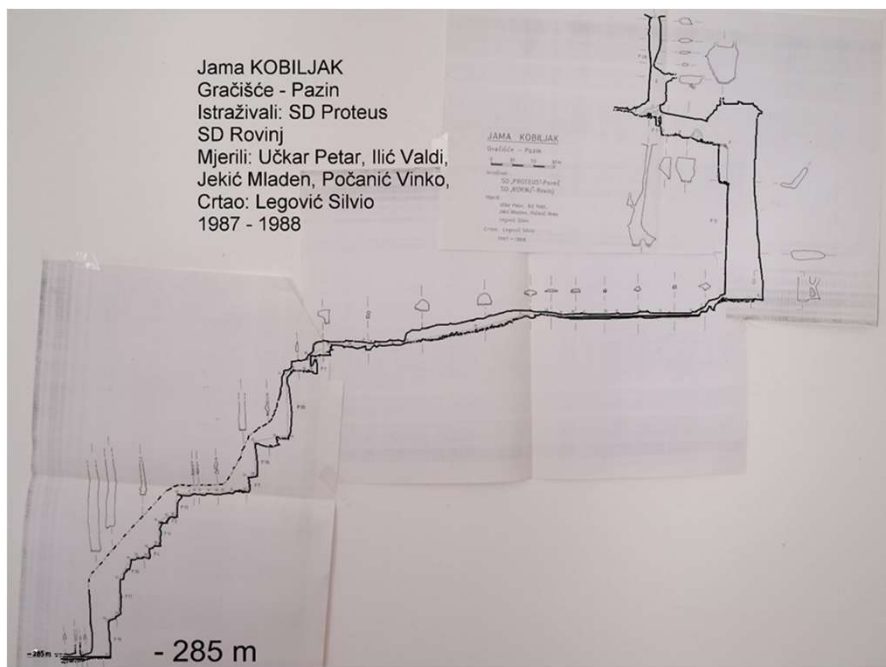

3D prikaz Pazinske jame

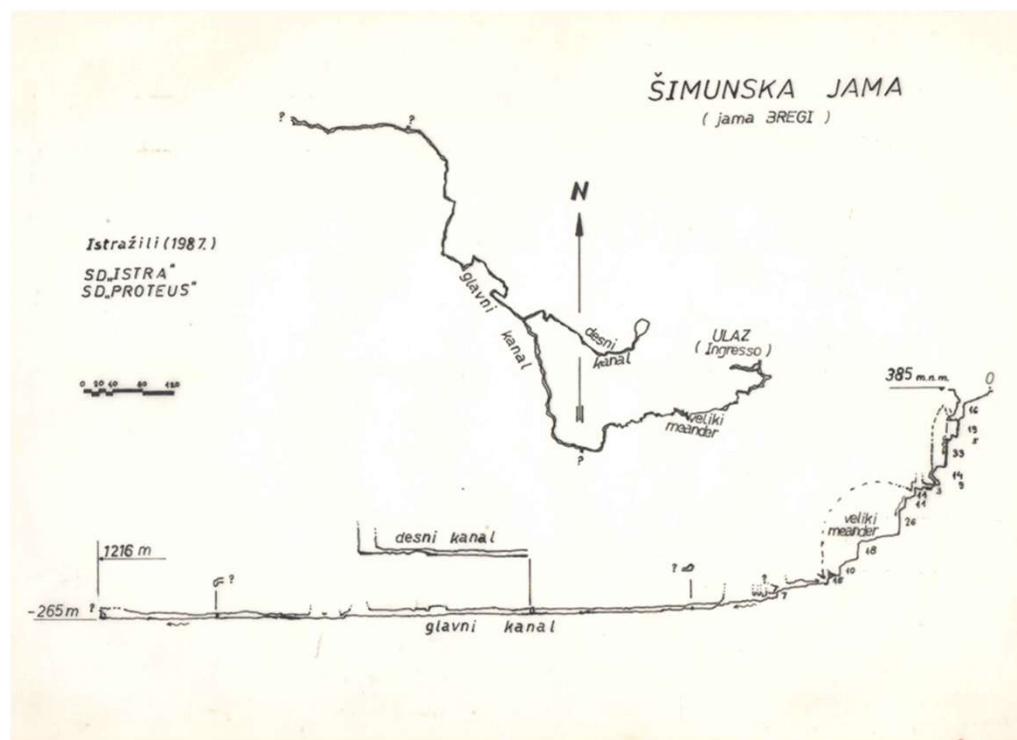
Tablica 3.8.1. Volumenski parametri

Volumen kanala cijelog objekta (od ulaznog <u>previsa</u>)	62.964 m ³
Volumen kanala cijelog objekta (od ulaza u glavni kanal)	46.589 m ³
Volumen ulaznog dijela- <u>polušpilje</u> (od <u>previsa</u> do ulaza u glavni kanal)	16.375 m ³
Volumen glavnog kanala od ulaza u kanal do <u>Martelovog jezera</u>	9.537 m ³
Volumen zraka dvorane iznad <u>Martelovog jezera</u>	26.109 m ³
Volumen potopljenog dijela <u>Martelovog jezera</u>	9.423 m ³
Volumen kanala sifona -potopljeno	697 m ³
Volumen kanala iza sifona -zrak	643 m ³
Volumen vode u kanalu iza sifona	180 m ³
Volumen naplavina u <u>Martelovom jezeru</u>	2.935 m ³

DOPUNSKI MONITORING – Pazinska jama

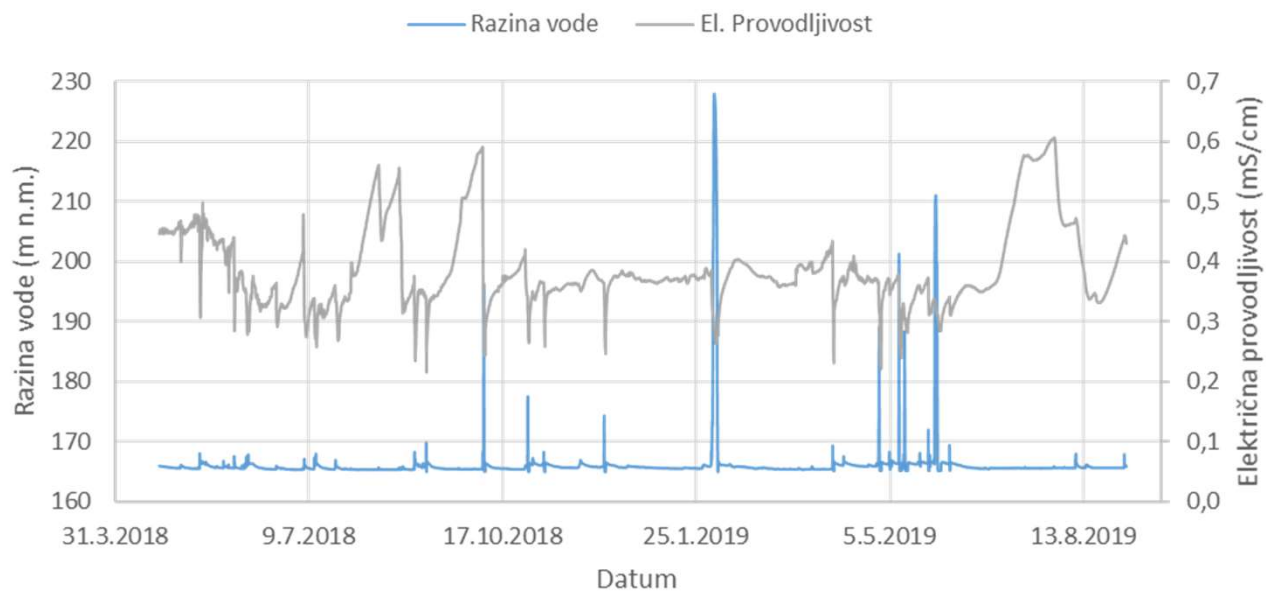
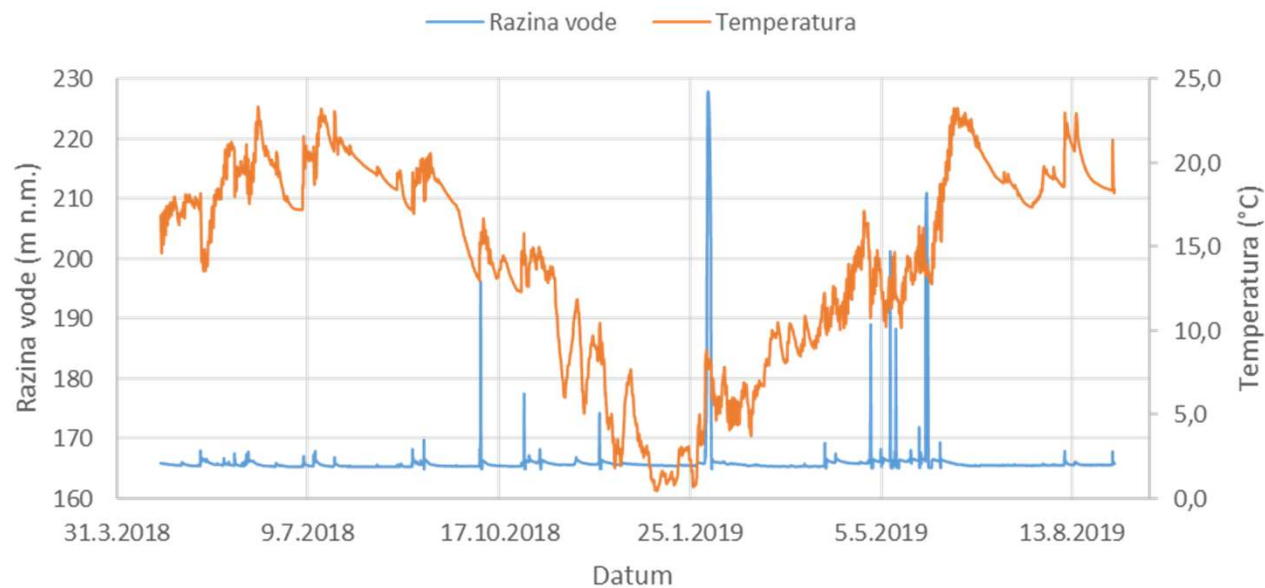

Profil jame Kobiljak, 1987.-1988. (nacrt izradio: Silvio Legović)

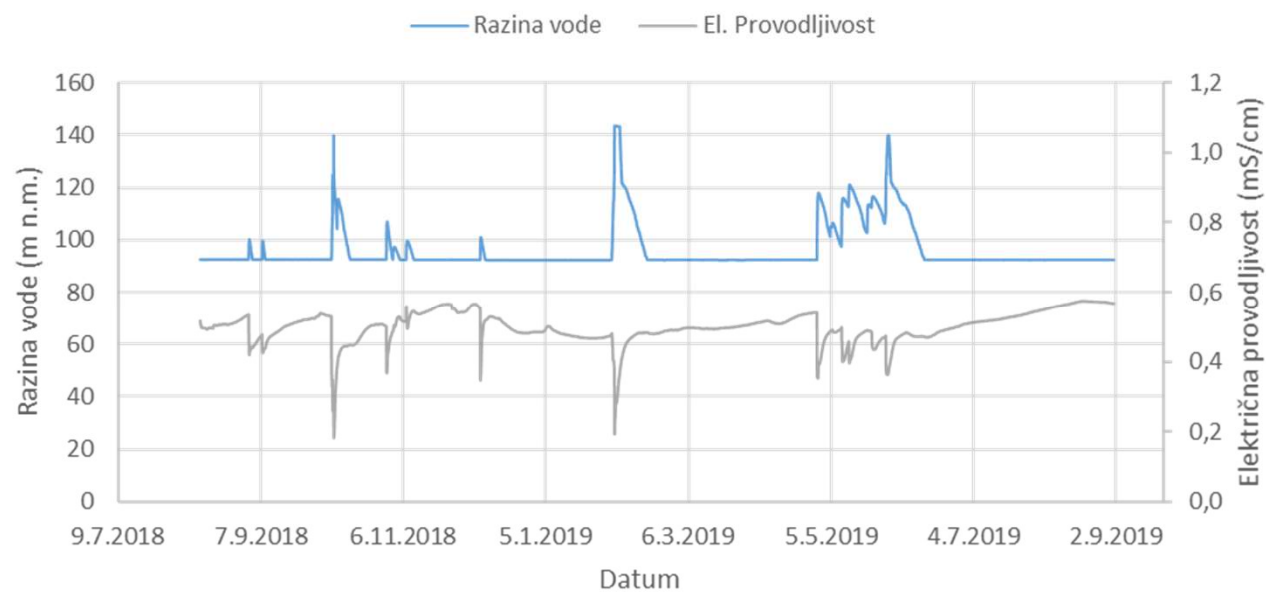
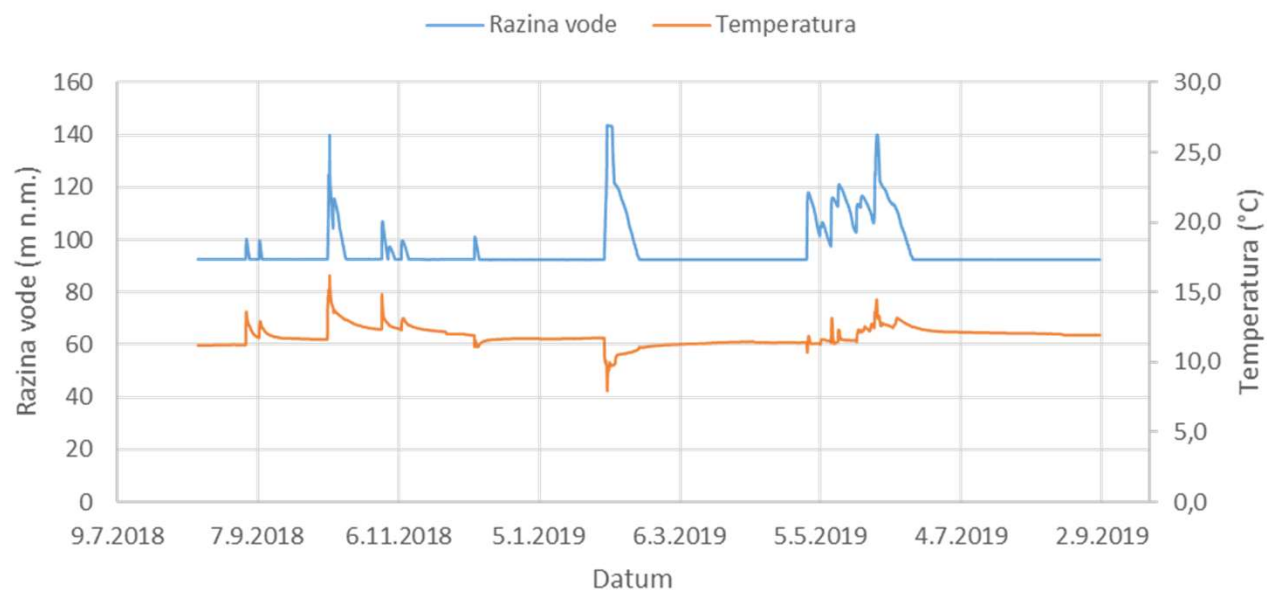

Profil i tlocrt Jame Bregi, 1987. (nacrt izradio: Mladen Jekić)

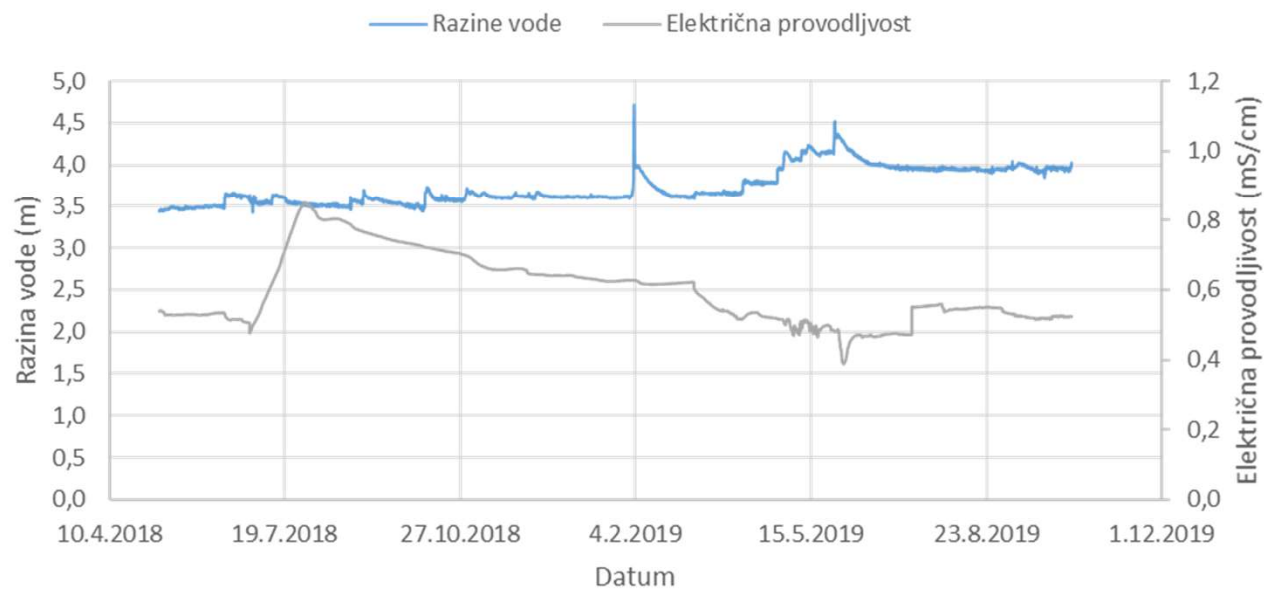
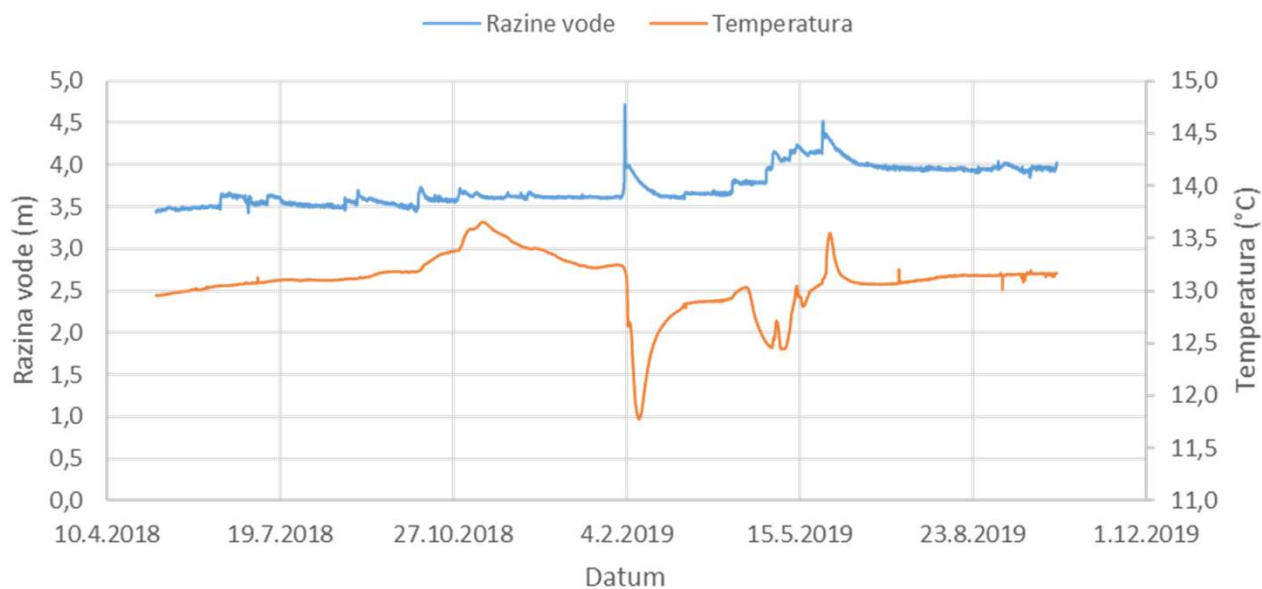
REZULTATI MONITORINGA – Jama Pazinčica

REZULTATI MONITORINGA – Jama Kobiljak

REZULTATI MONITORINGA – Rakonek

REZULTATI MONITORINGA – simultana vodomjerenja

Grdak

Sv.Anton

Bolabani

REZULTATI MONITORINGA – simultana vodomjerenja

Rakov potok

Lipa

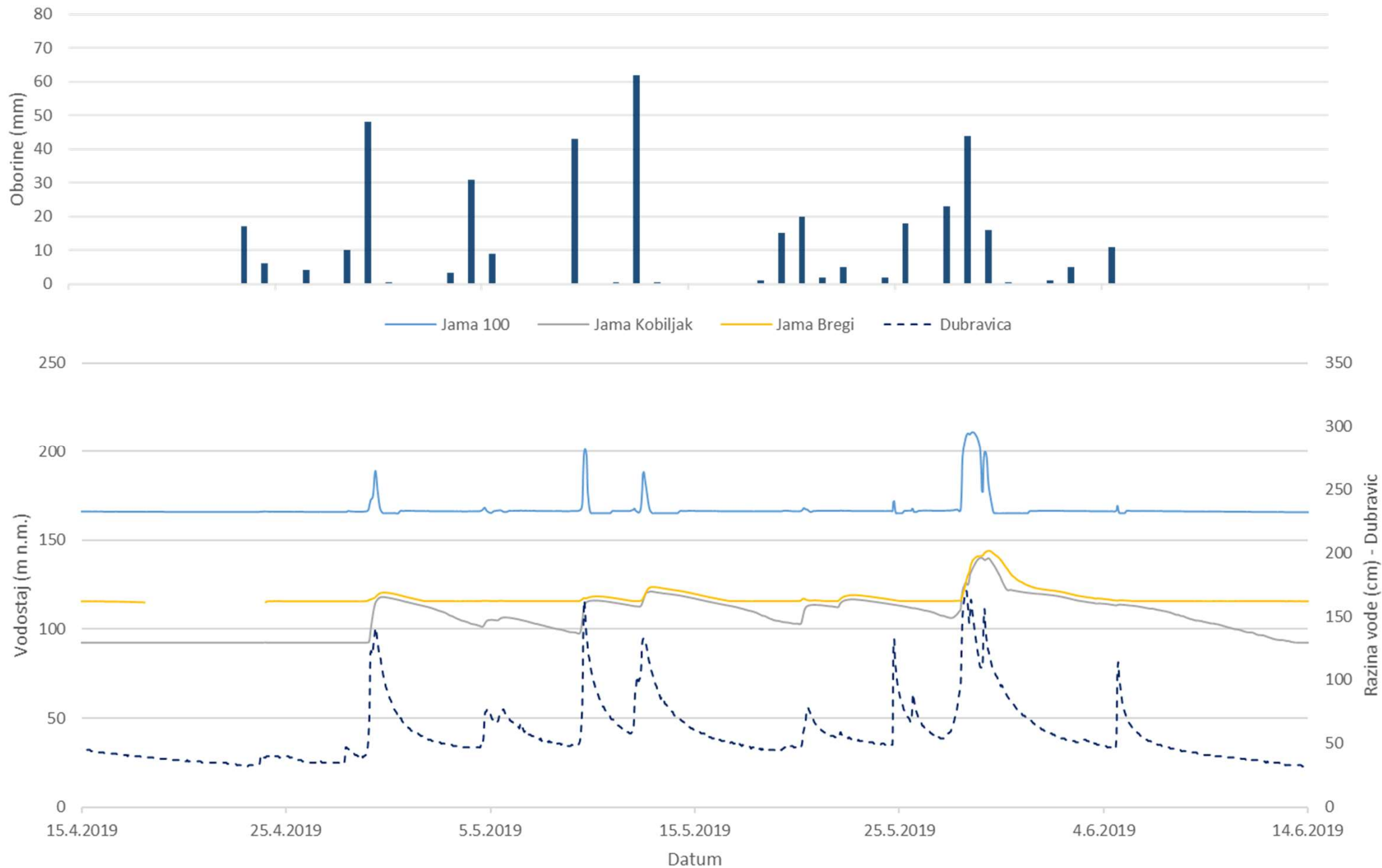
Borutski potok

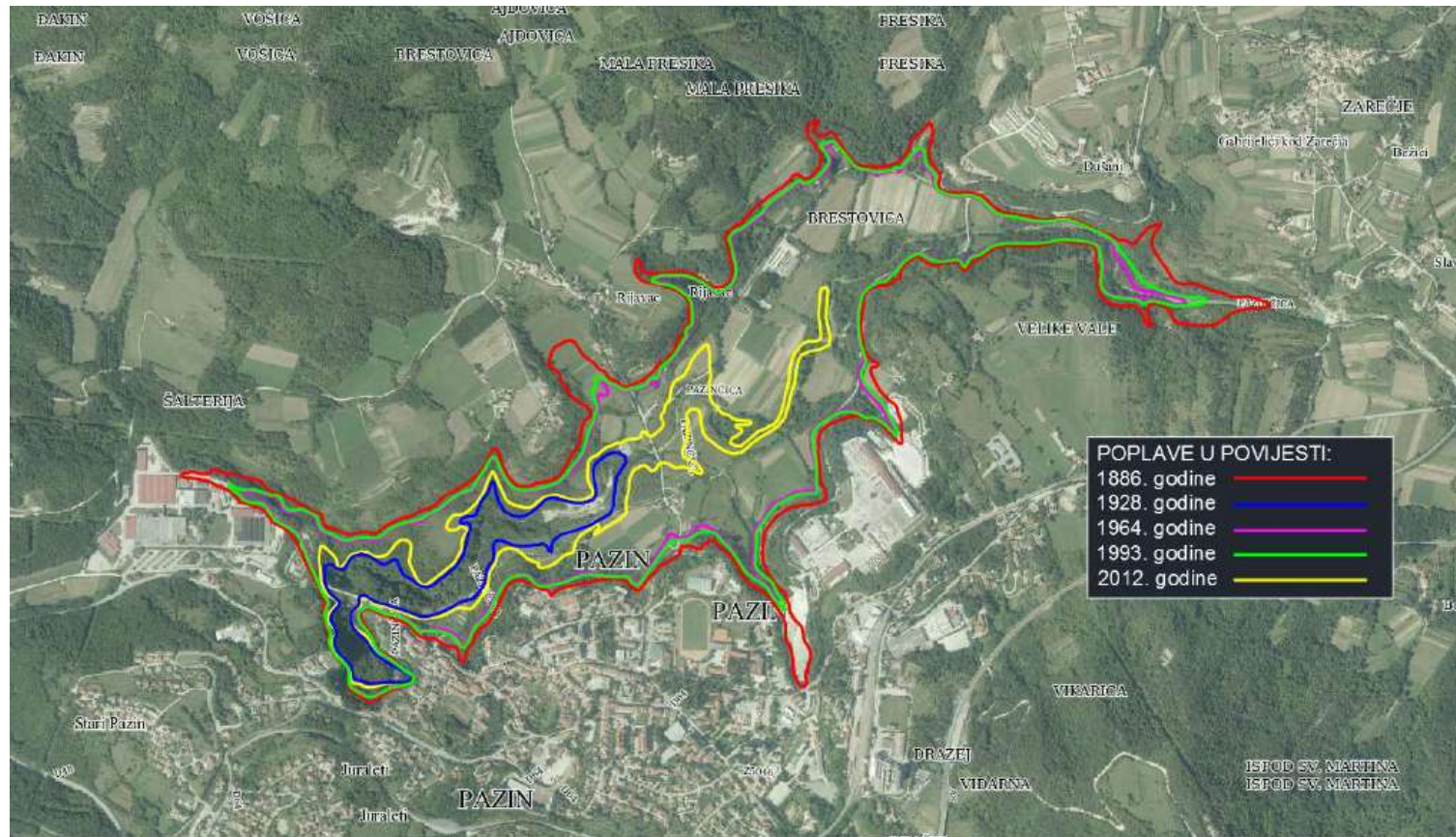
Dubravica

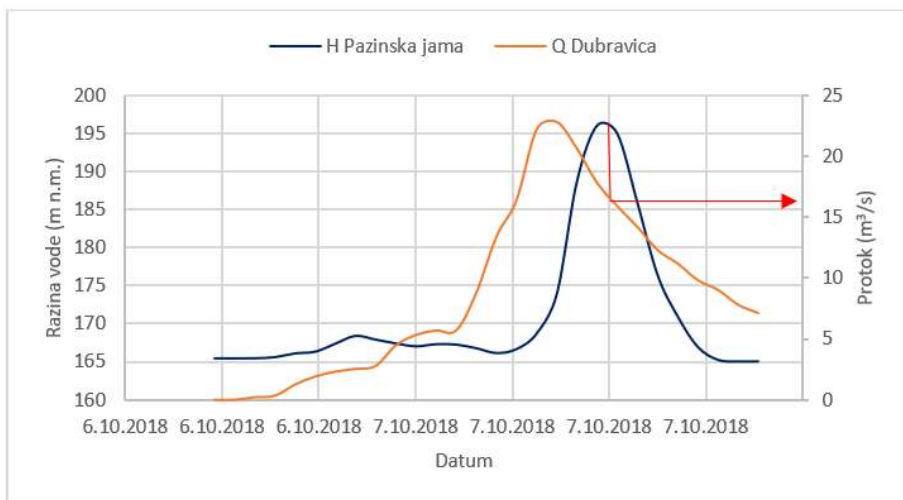
REZULTATI MONITORINGA

ANALIZE KAPACITETA PONORA PAZINČICE

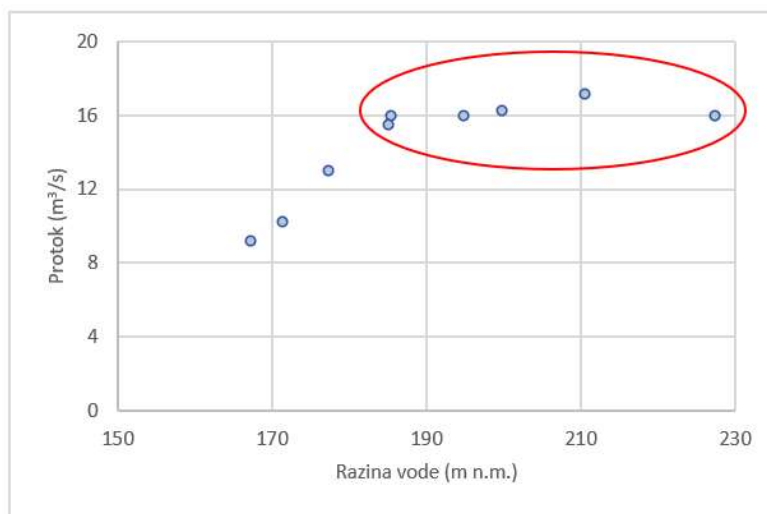
ANALIZE KAPACITETA PONORA PAZINČICE

Slika 3.8.25. Usporedba razina vode u predponorskoj zoni/jami Pazinčice i protoka Pazinčice na hidrološkoj postaji Dubravica tijekom listopada 2018.g.

Pri pojavama vodnih valova vršnim protocima Pazinčice na postaji Dubravica, obzirom i na međusliv do ponora, srednji kapacitet Pazinske jame ograničen na približno oko $20 \text{ m}^3\text{s}^{-1}$.

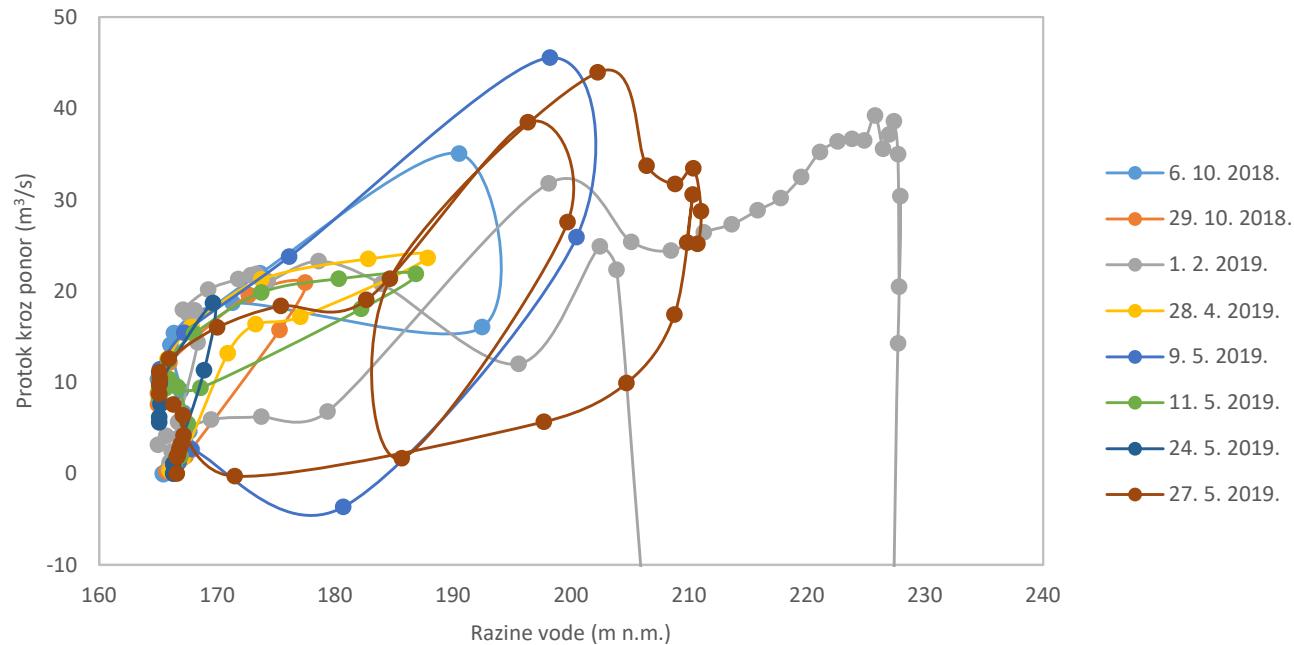
	Razna vode (m n.m.)	Protok pri opadanju vodostaja (m^3/s)
7.10.2018	195,1	15,9
30.10.2018	177,4	12,9
8.12.2018	171,6	10,1
3.2.2019	227,8	15,9
29.4.2019	185,8	15,9
9.5.2019	200,3	16,2
12.5.2019	185,4	15,3
24.5.2019	167,4	9,04
28.5.2019	210,7	17,0

Tablica 3.8.2 i Slika 3.8.26. Međuodnos razine vode u ponorskoj zoni Pazinčice i protoka Pazinčice na postaji Dubravica u situaciji kad se razina vode u ponorskoj zoni počinje snižavati

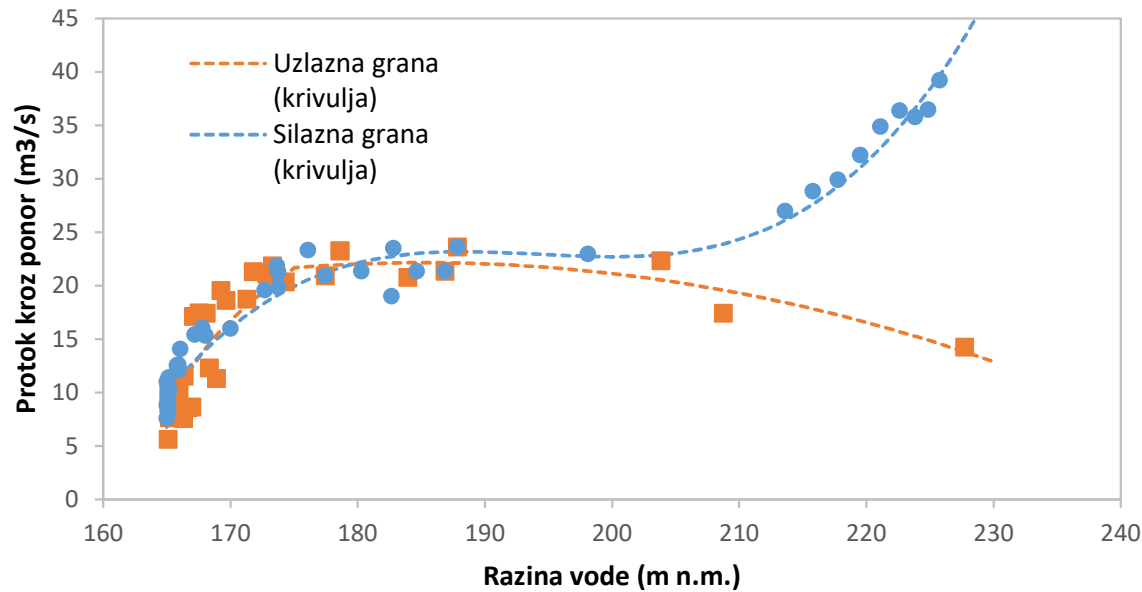
ANALIZE KAPACITETA PONORA PAZINČICE

No, detaljnije analize pokazale su puno kompleksnije međudnose vezane uz kapacitet poniranja

Zbirna protočna krivulja kroz ponor Pazinske jame

ANALIZE KAPACITETA PONORA PAZINČICE

Uprosječene protočne krivulje kroz ponor Pazinske jame za uzlaznu i silaznu granu nivograma

Povijesna vrijednost kapaciteta ponorske zone - $35 \text{ m}^3\text{s}^{-1}$ iz knjige Feresini (2012), ali na osnovu informacija prije II sv. rata.

U knjizi je preneseno i zapažanje ekspedicije u Pazinsku jamu iz kolovoza 1927.g. prema kojem „činjenica je da se taj odvod /odnosi se na sifon/ sve više začepљуje zbog taloženja otpada što ga donosi voda... Može se dakle bez pretjerivanja pretpostaviti da nije daleko dan u kojem nabujala voda više neće u podzemlju pronaći svoj izlaz, pa će donji grad i okolna zemljišta naći u velikoj opasnosti od poplave“.

Treba spomenuti i rad Maleza (1968) u kome se navodi da je „ustanovljeno da se u podzemlju ponora Pazinčice nalaze znatne količine naplavljenog raznog sedimentnog materijala i da taj materijal u znatnoj mjeri smanjuje odvodni kapacitet ponora.“

STANJE NAPLAVINA U PONORU PAZINČICE

Martelovo jezero - Procijenjena površina na kojoj je nalazi otpad je oko 700 m².

Ukupan volumen naplavina - oko 3.000 m³.

Slika 3.8.17. Zagađenje sedimenta mazutom (lijevo) i talogom od ispiranja kamena (desno)

STANJE NAPLAVINA U PONORU PAZINČICE

Nanos ispod površine i na dnu jezera.

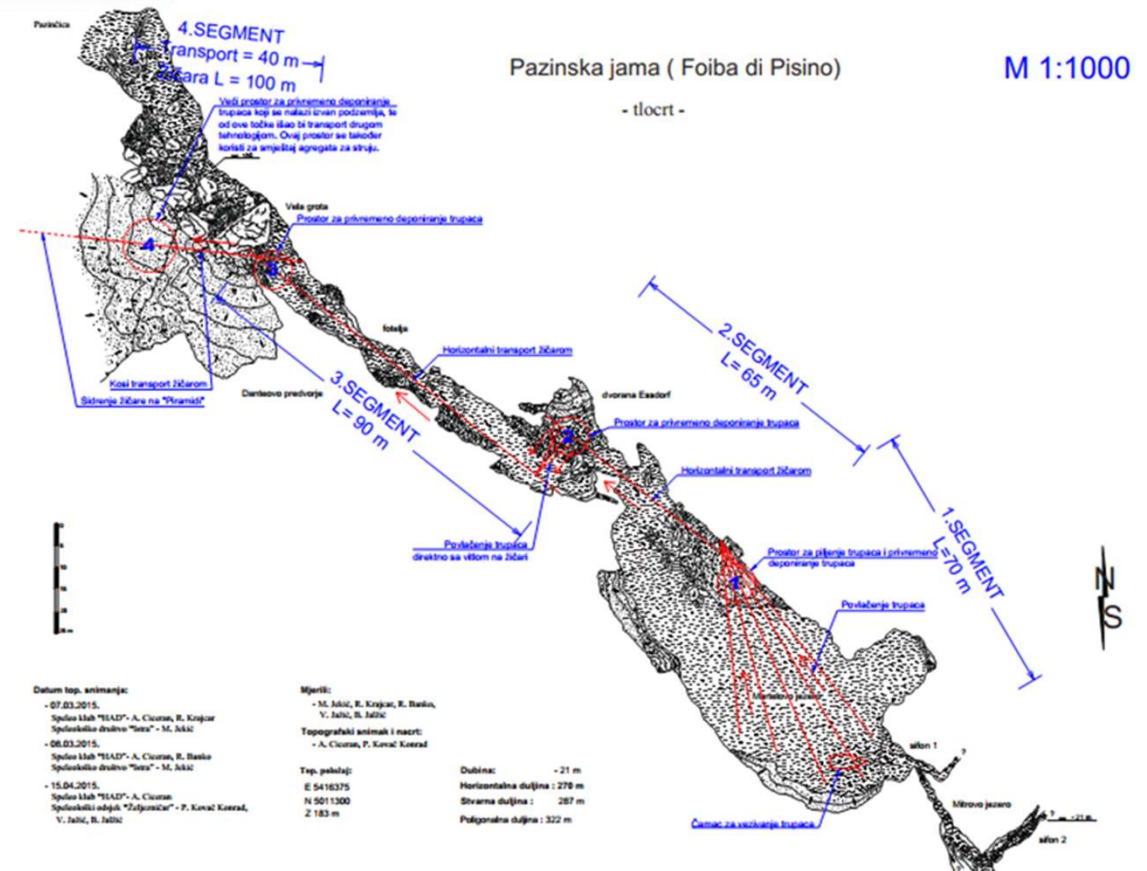
Ulaz u sifon i zaglavljeni trupac na ulazu

STANJE NAPLAVINA U PONORU PAZINČICE

Moguća rješenja uklanjanja trupaca:

Podizanje trupca balonom

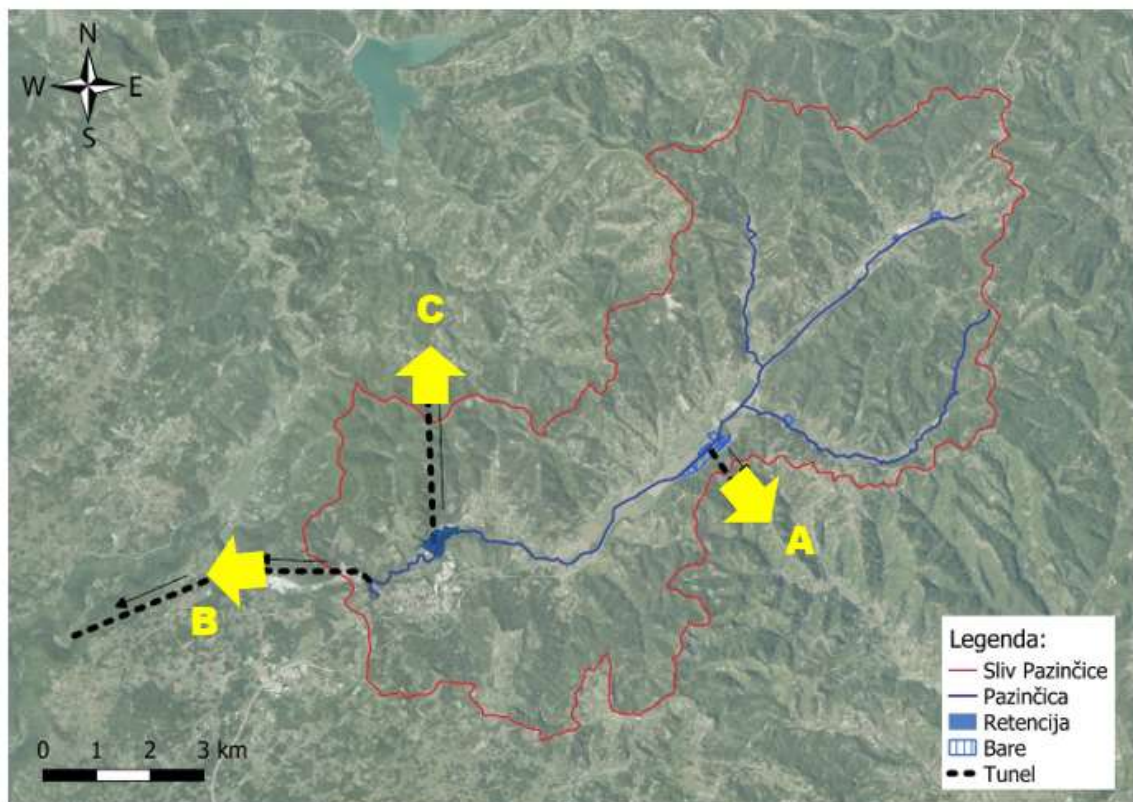
Plan izvlačenja trupca iz Pazinske jame“ (Quadrivium, 2019)

STANJE NAPLAVINA U PONORU PAZINČICE

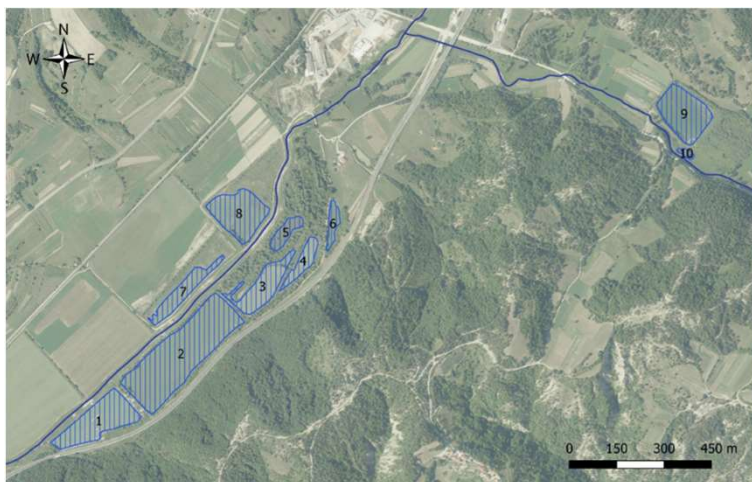

Prikaz položaja Limske Drage s prikazanim zajezerenjem ponorske zone Pazinčice prema karti Blea iz 1655 (prema Panisset Travassos i sur., 2018) – moguće da je i u nekim povijesnim vremenima kapacitet ponorske zone bio smanjen

Potencijalna rješenja zaštite od poplave ponorske zone Pazinčice

Slika 5.3.12. Hipotetski mogući pravci usmjeravanja voda iz sliva Pazinčice prema susjednim slivovima

Čišćenje ulaznog dijela ponora i povećanje njegova kapaciteta – važan ali ograničeni učinak

Prebacivanje dijela poplavnih voda u susjedne slivove – (0,8 km tunela prema Karbuni, 6,0 km tunela prema Beramskom potoku i 3,4 km prema akumulaciji Butoniga) - iznimni troškovi te poboljšava stanje u Pazinčici a pogoršava u drugim slivovima

Izgradnje akumulacija i retencija u slivu – odbijena njihova izgradnja, utjecaj bara kod Cerovlja i Boruta analiziran ali minoran zbog ukupnog volumena od svega oko 600.000 m³

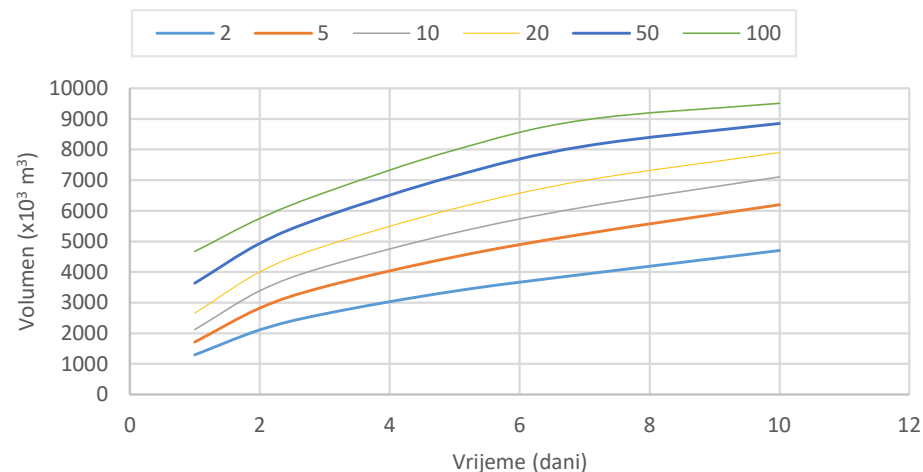
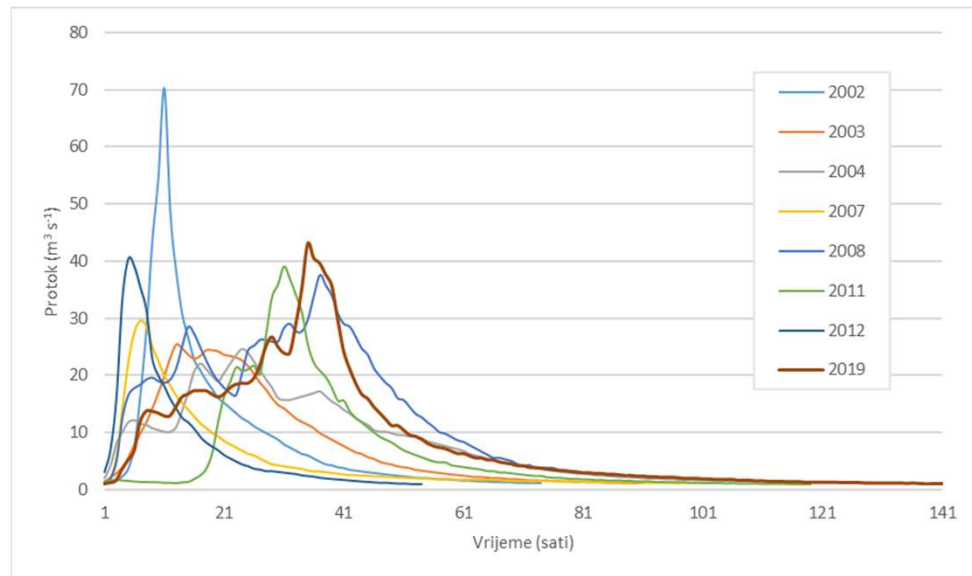
- **Prilagodba poplavama** uz pojačanu zaštitu ljudskih života. Kombinaciju strukturalnih i nestrukturalnih mjera i prebacivanja rizika od poplavnih šteta na osiguravajuća društva (s vjerojatno vrlo visokim premijama osiguranja)

Velike vode u slivu Pazinčice

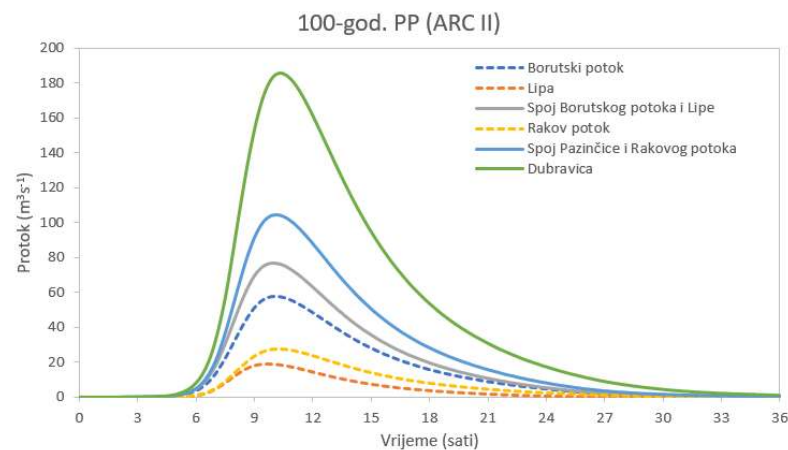
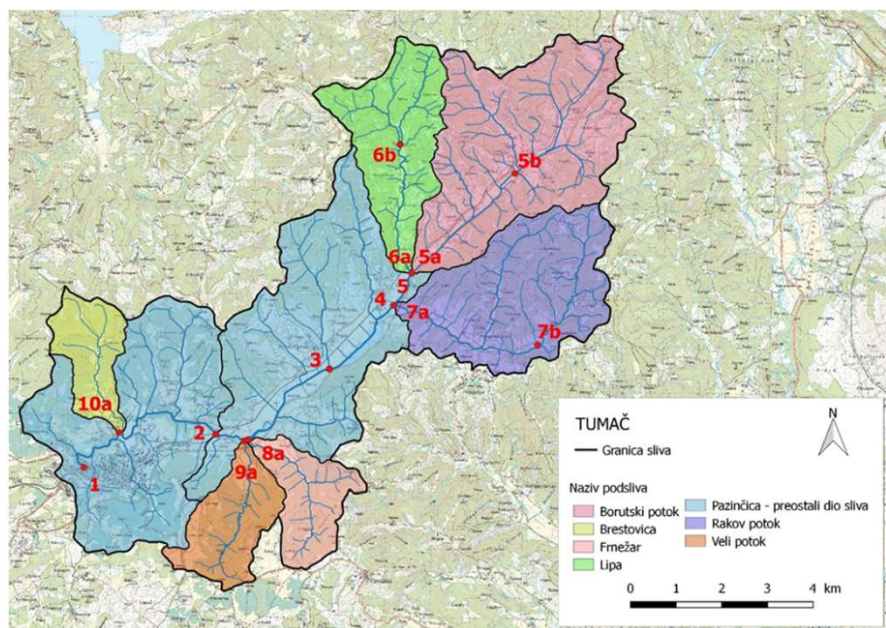
Slika 3.5.9. Najveće zabilježene poplave Pazinske jame: a) 15.10.1896., b) 26.3.1928., c) 25.10.1964., d) 22.10.1993., e) 2.11.2012. (<http://blog.dnevnik.hr/mojpotok>), f) 3.2.2019.

(<https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/pogledajte-sto-je-golema-kolicina-vode-odnijela-u-pazincicu-i-pazinsku-jamu-foto-20190203>)

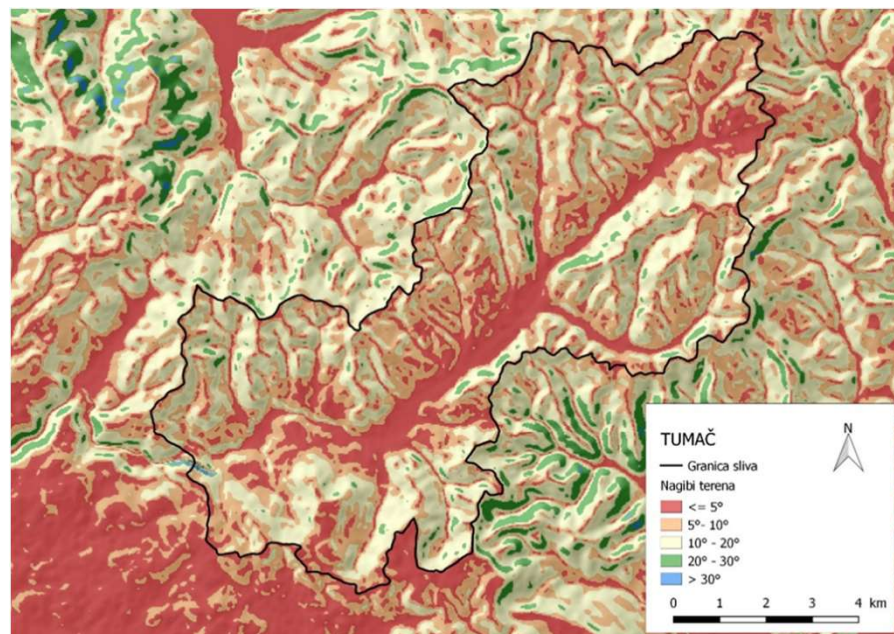
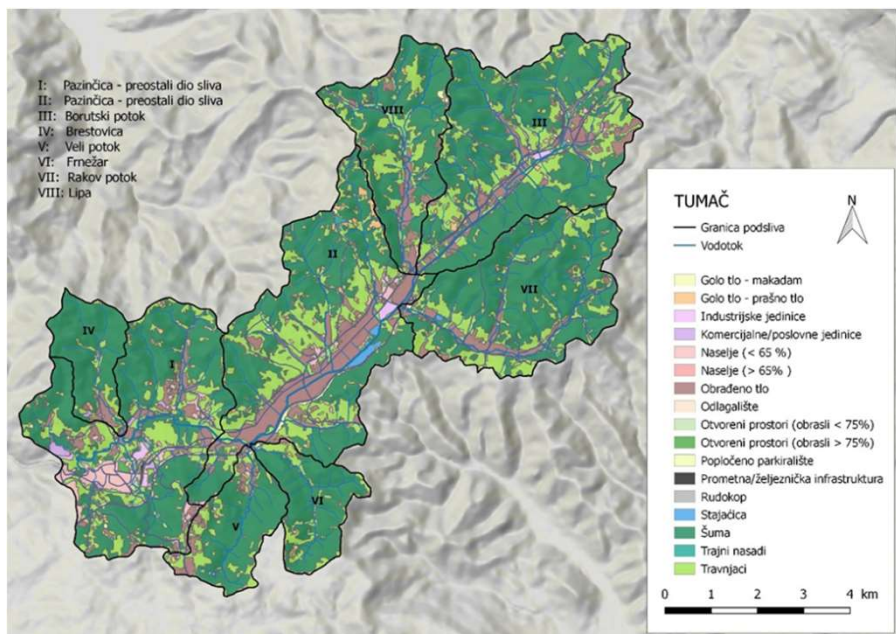

Vjerojatnosti pojave maksimalnih volumena vodnog vala trajanja 1-10 dana na postaji Dubravica - Pazinčica

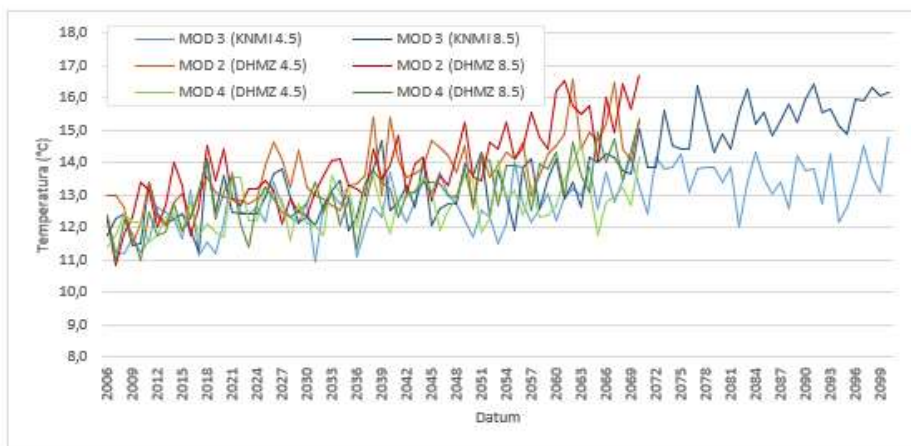
Velike vode u slivu Pazinčice

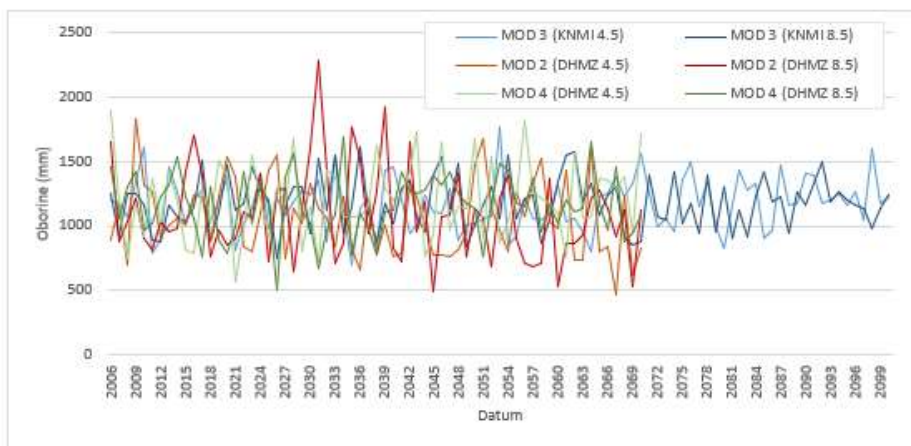
Teoretski hidrogram generiran projektnim pljuskom za povratni period 100 godina i prosječno stanje zasićenosti podloge (ARC II)

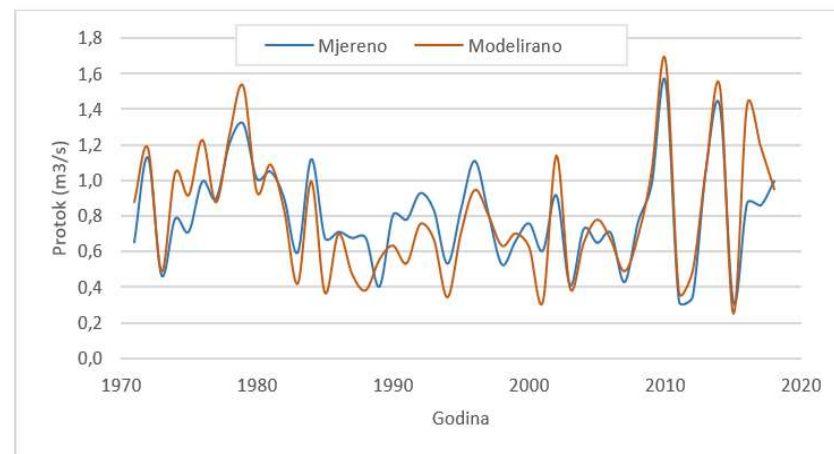
Modeliranje utjecaja klimatskih podloga na protoke

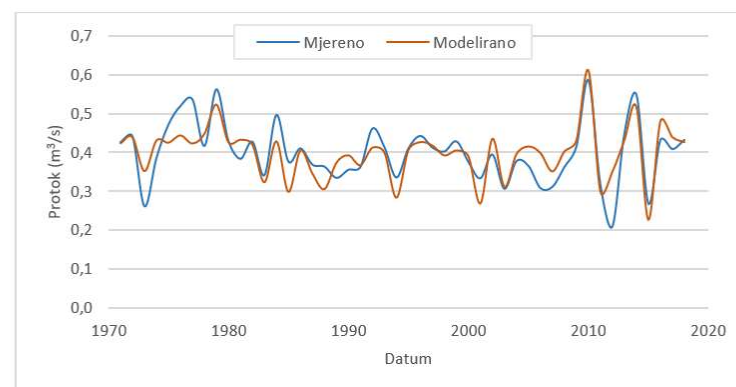
Slika 4.3.1. Generirane vrijednosti nizova srednjih godišnjih temperatura zraka (2006. - 2100.) prema različitim modelima i klimatskim scenarijima

Slika 4.3.2. Generirane vrijednosti nizova godišnjih količina oborina (2006. - 2100.) prema različitim modelima i klimatskim scenarijima

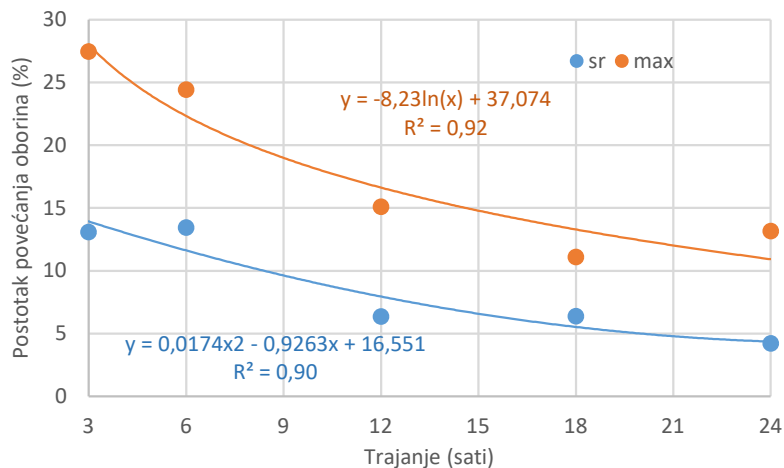

3.3. Usporedni prikaz srednjih godišnjih protoka Pazinčice (1971.-2018.) prema mjerenim i modelom generiranim podacima srednjih godišnjih protoka

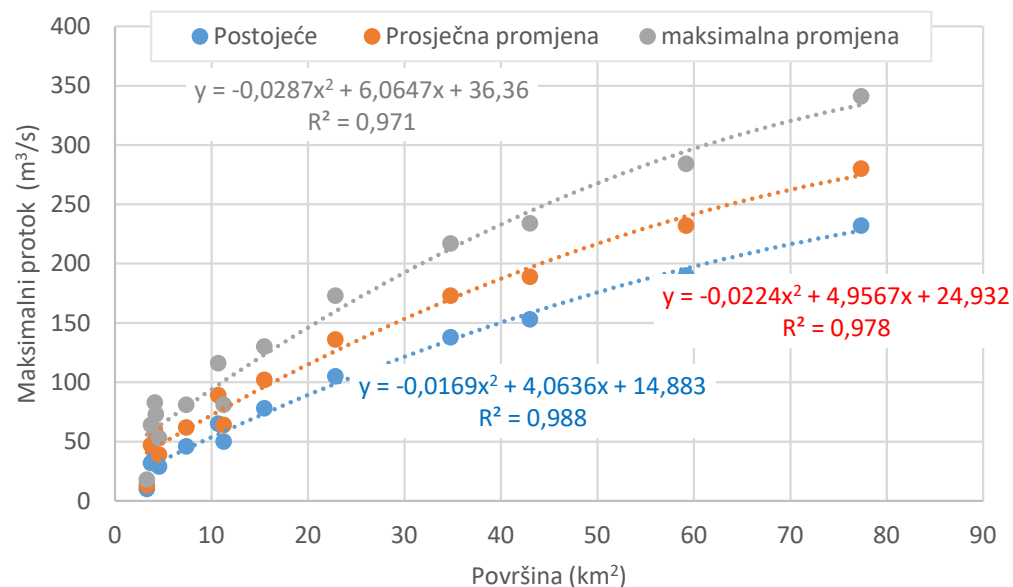
Slika 4.3.7. Usporedni prikaz srednjih godišnjih protoka na izvoru Rakonek (1971.-2018.) prema mjerenim i modelom generiranim podacima srednjih godišnjih protoka

Modeliranje utjecaja klimatskih promjena na protoke

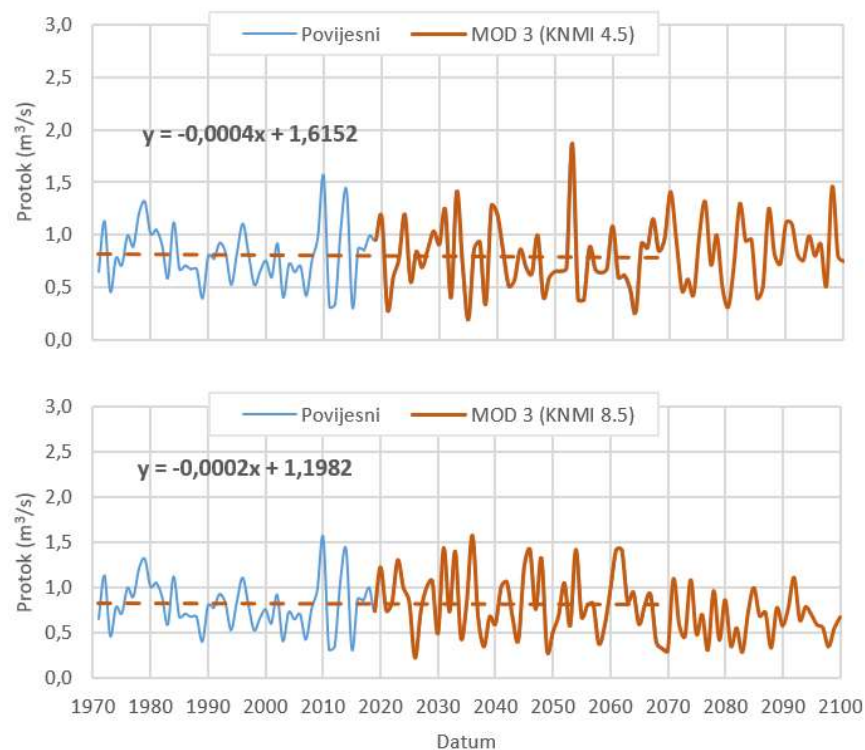
„Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu” (NN 46/2020)

Usporedni prikaz prosječnih i anvelope proračunatih maksimalnih promjena vjerojatnosti pojave kratkotrajnih jakih oborina 100-godišnjeg povratnog perioda - prema Građevinski fakultet u Rijeci i DHMZ (2019)

Prikaz međudnosa proračunatih maksimalnih protoka 100-godišnjeg povratnog perioda u postojećem stanju kao i u uvjetima prosječne te maksimalne promjene intenziteta oborina u budućnosti

Modeliranje utjecaja klimatskih promjena na protoke

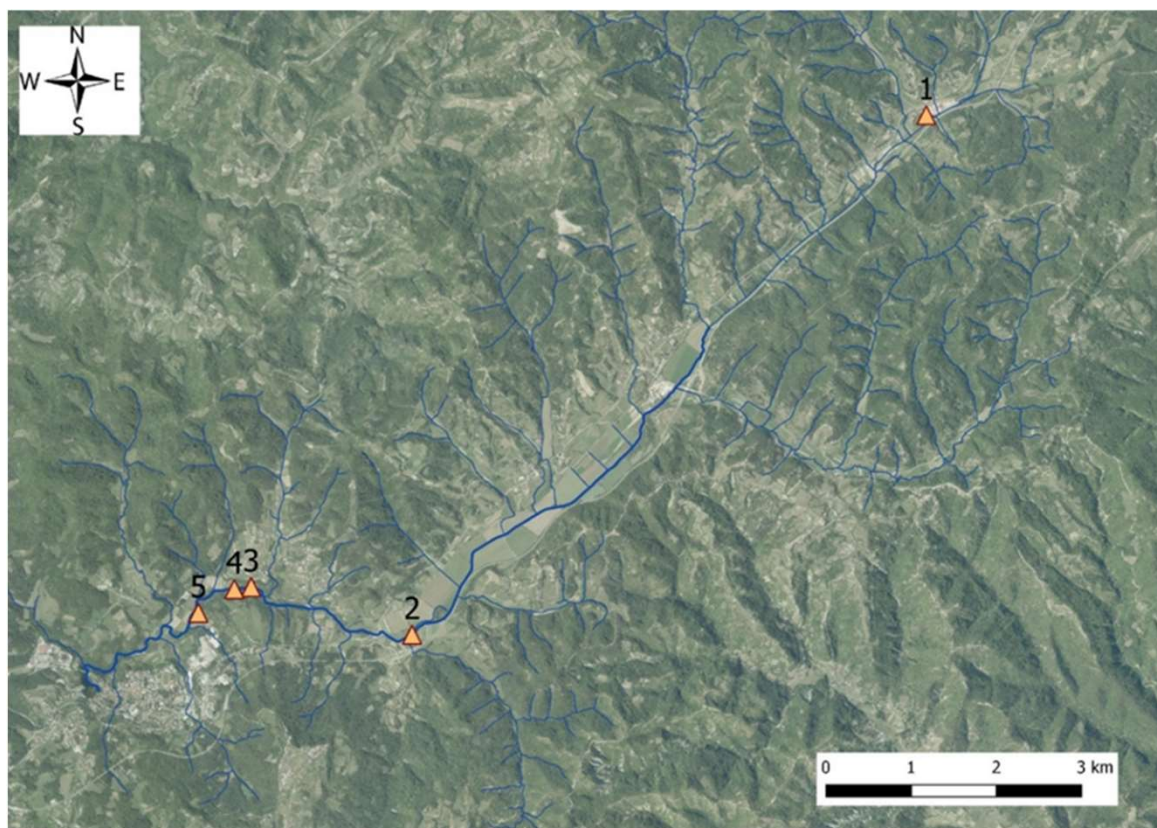

Tablica 4.3.2. Usporedba karakteristični vrijednosti nizova srednjih godišnjih protoka vezanih za odabrana 30-godišnja razdoblja

Razdoblje	SR (m ³ /s)		Max (m ³ /s)		Min (m ³ /s)	
	RCP 4.5	RCP 8.5	RCP 4.5	RCP 8.5	RCP 4.5	RCP 8.5
MOD2 - DHMZ						
2011.-2040.	-16%	4%	8%	101%	-61%	-60%
2041-2070.	-29%	-39%	15%	19%	-93%	-87%
MOD3 - KNMI						
2011.-2040.	0%	2%	8%	19%	-52%	-44%
2041-2070.	-7%	0%	42%	7%	-35%	-25%
2071.-2100.	1%	-20%	10%	-16%	-23%	-27%
MOD4 - DHMZ						
2011.-2040.	4%	-13%	29%	29%	-76%	-83%
2041-2070.	13%	1%	43%	19%	-41%	-46%

Prikaz povijesnih i modeliranih vrijednosti srednjih godišnjih protoka Pazinčice za postaju Dubravica (1971-2070) prema modelu MOD3 – KNMI za klimatski scenarij RCP 4.5 (gore) i RCP 8.5 (dolje)

Korištenje voda u slivu Pazinčice

Lokacije korisnika za korištenje vode za tehnološke potrebe u slivu Pazinčice:

- 1 – ICC concept d.o.o.,
  - 2 – OPG Nadir Ravnić,
  - 3 - Obrt za poljoprivrednu proizvodnju "DUŠAN", Ivan Dušan,
  - 4 –Damir Rimanić,
  - 5 – KAMEN d.d.
- (izvor: Hrvatske vode)

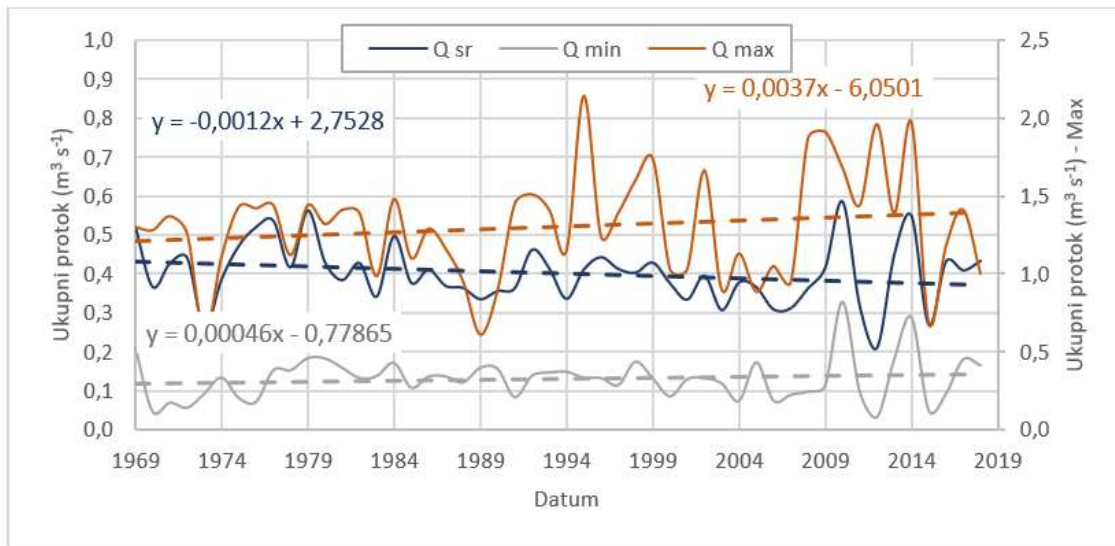
Korištenje voda za slatkovodni ribolov - „ŠRD Pazinčica „ - vode Pazinčice kao i bare u Cerovlju

Tablica 5.1.1. Prikaz korisnika i vodopravnih dozvola za korištenje vode za tehnološke potrebe u slivu Pazinčice (izvor: Hrvatske vode)

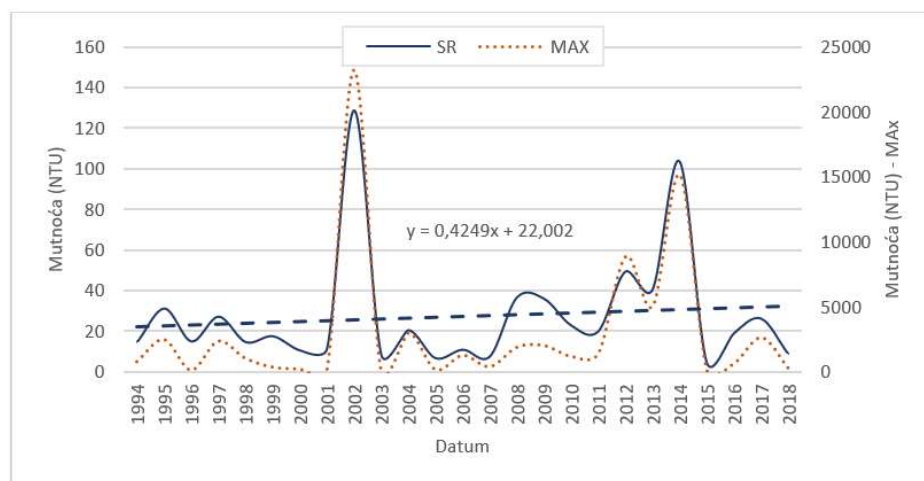
Naziv korisnika	Dozvoljeno zahvaćanje vode		Pozicija uzimanja vode
	(l/s)	Max (m ³ /godišnje)	
ICC <u>concept</u> d.o.o.	5,6	10.000,00	akumulacija Borut
OPG <u>Nadir Ravnić</u>	3	1.000,00	vodotok <u>Pazinčica</u>
Obrt za poljoprivrednu <u>prizvodnju</u> "DUŠAN"		1.000,00	vodotok <u>Pazinčica</u>
Damir <u>Rimanić</u>		800,00	vodotok <u>Pazinčica</u>
KAMEN d.d.	3,5	10.000,00	vodotok <u>Pazinčica</u>

Potrebno osiguranje **Ekološki prihvatljivog protoka** – prema danim hidrološkim elementima procjena za profil Dubravice iznosio bi 0,118 m³s⁻¹, a što prema obradama krivulje trajanja srednjih dnevnih protoka odgovara trajanju od oko 60%.

Korištenje voda izvora Rakonek

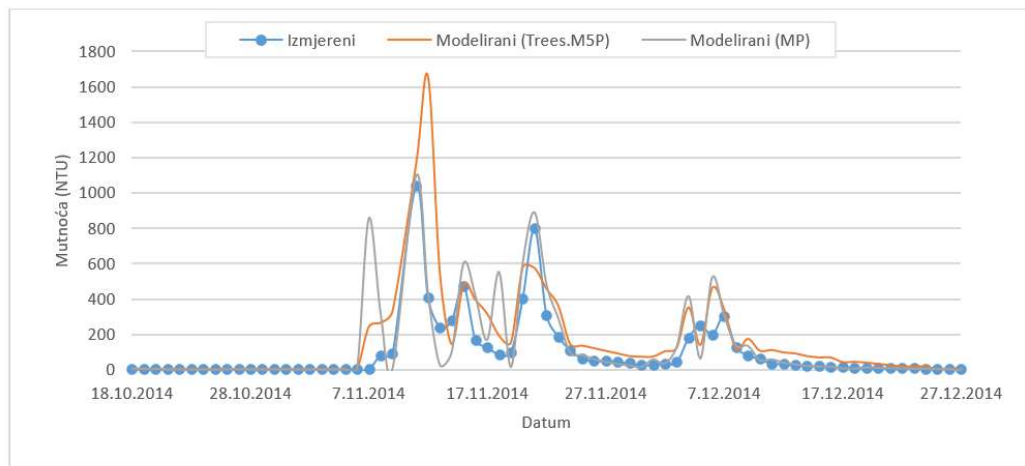

Slika 3.7.5. Hod karakterističnih godišnjih vrijednosti srednjih, maksimalnih i minimalnih ukupnih protoka zabilježenih na postaji Rakonek (1969.-2018.) i njihov trend

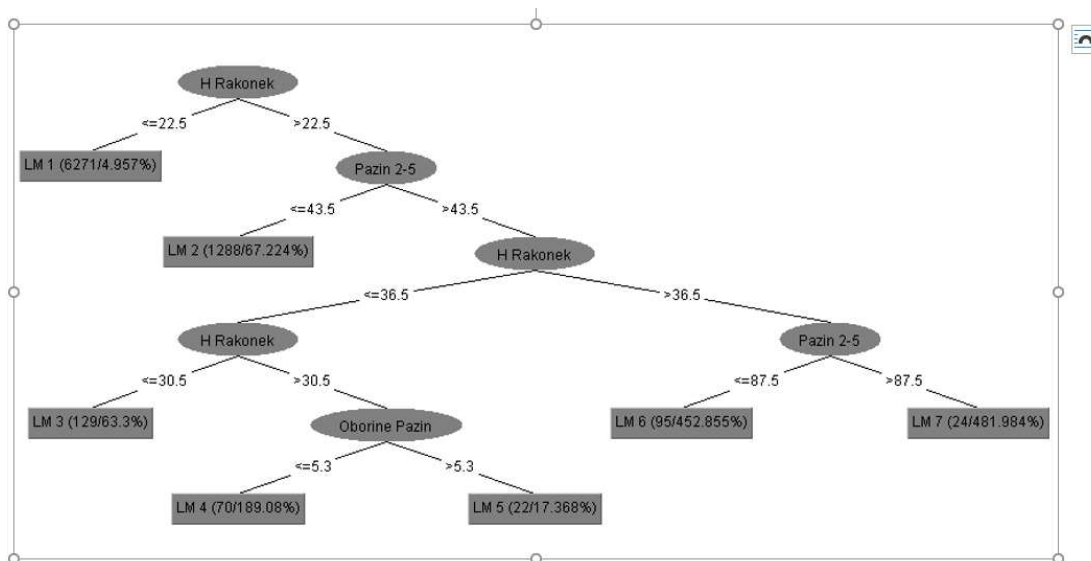
Slika 3.7.12. Hod srednjih i maksimalnih godišnjih mutnoća na izvoru Rakonek (1994. - 2018.)

Korištenje voda izvora Rakonek

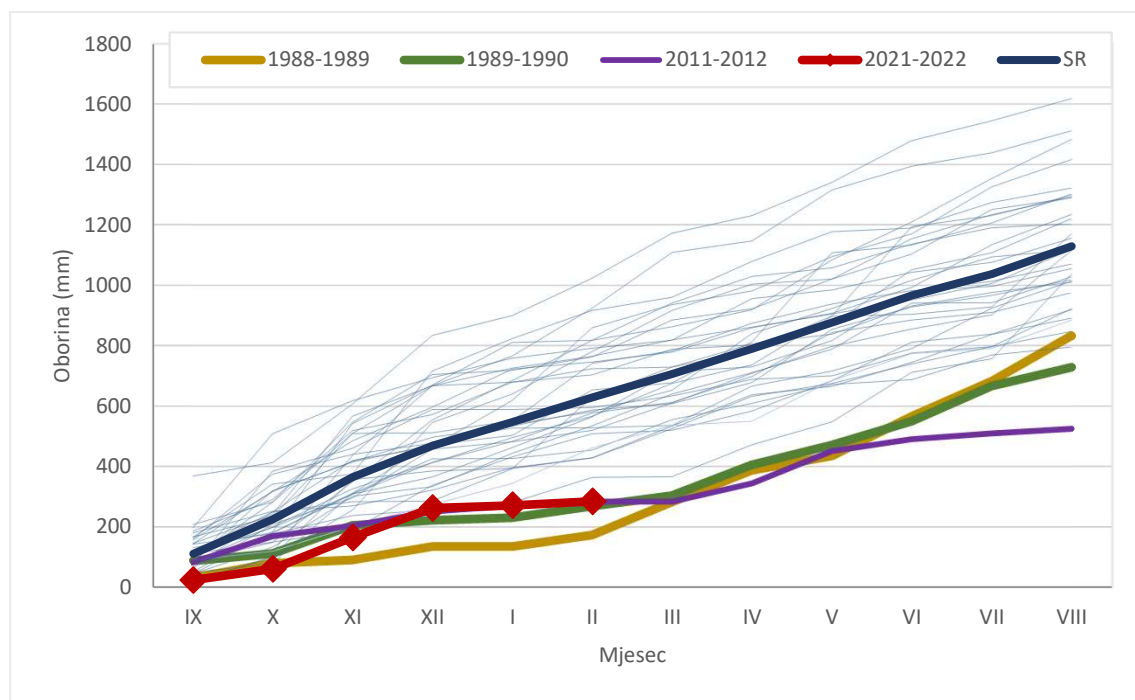
Slika 3.7.21. Grafički prikaz izmjerenih i modeliranih dnevnih mutnoća za razdoblje od 18.10.2014. do 27.12.2014. (osam atributa)

S povećanjem intenziteta oborina u budućnosti mogu se očekivati i povećanja mutnoća na izvorima vodoopskrbe koje se javljaju pojavom većih voda nakon dugotrajnijih sušnih razdoblja.

Slika 3.7.19. Regresijsko stablo odlučivanja za procjenu srednjih dnevnih mutnoća na izvoru Rakonek (osam atributa)

Korištenje voda – suša 2022.

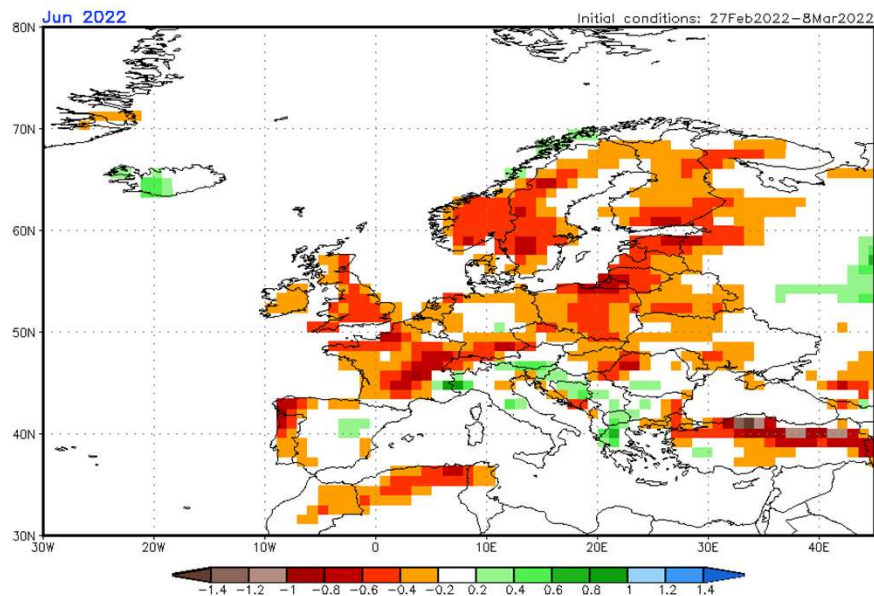
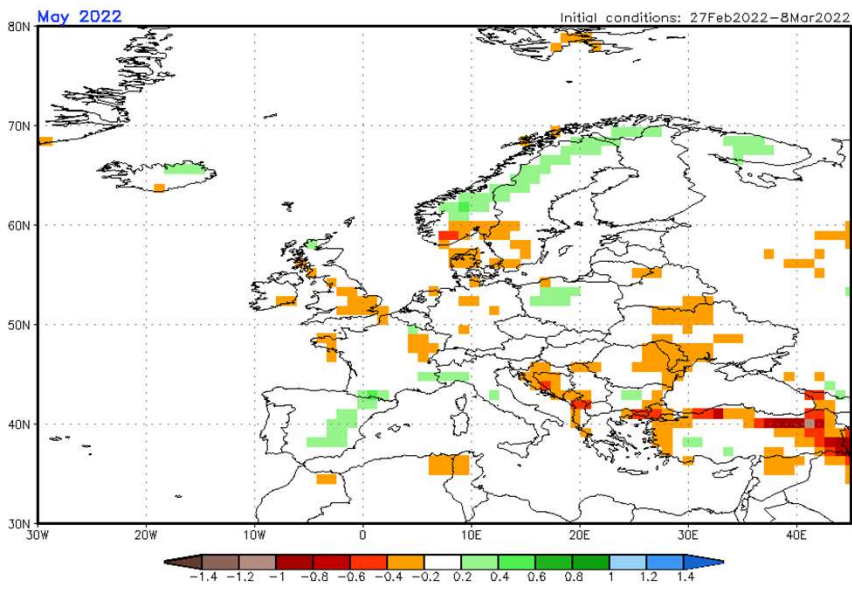
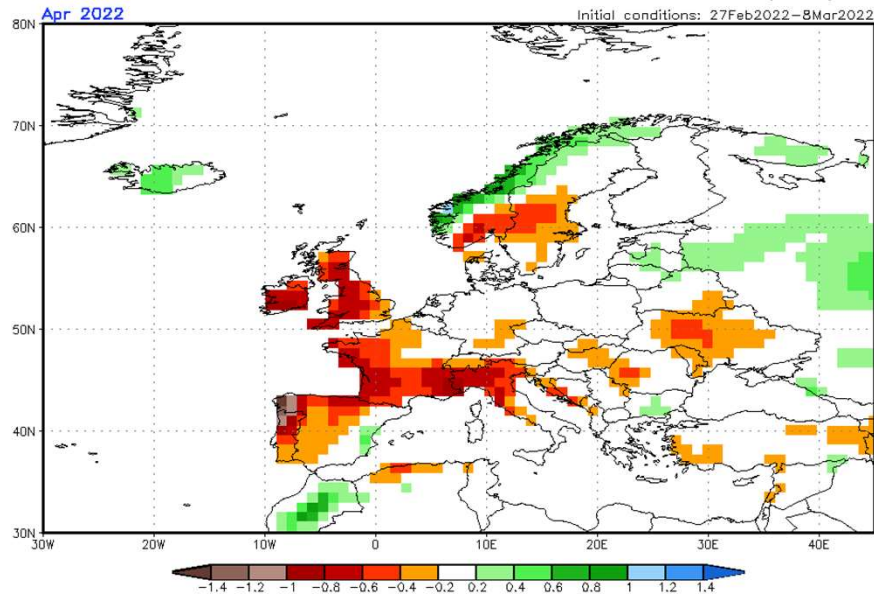
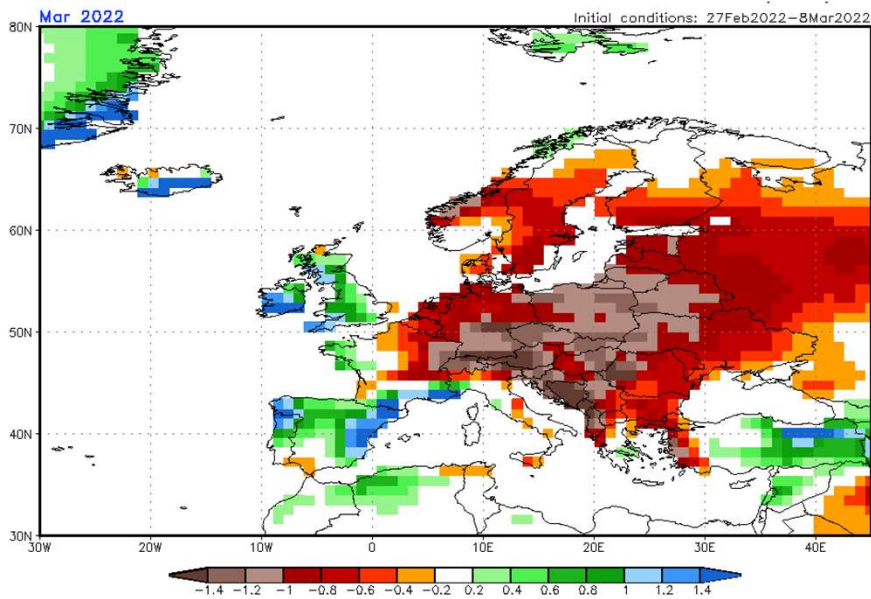
Kumulanta ukupnih količina oborina registriranih na postaji Pazin
– akumulacija počev od rujna pojedinih analiziranih godina
(1987.- veljača 2022.)

Ukupna količina oborina koje su pale na postaji Pazin u razdoblju od rujna 2021. do zaključno veljače 2022. (284 mm) dvostruko niže od prosjeka za to razdoblje (630 mm)

6-mjesečno razdoblje (rujan-listopad) ima karakter reda veličine 5%-tne vjerojatnosti pojave, odnosno 20-godišnjeg povratnog perioda.

Zbog utjecaja klimatskih promjena povećat će se učestalost takvih ekstremnih događaja.

Korištenje voda – suša 2022.

Umjesto zaključka

Predmetna studija dala je polazne elemente hidrološke elemente nužne za realizaciju dijela daljnjih aktivnosti u slivu Pazinčice (točke 1 i 6), no važno je i da se nastavi s realizacijom ostalih dijelova Plana očuvanja i valorizacije područja sliva Pazinčice, u kontekstu voda posebno točaka 2, 4, 7 i 9.

PLAN će se realizirati po slijedećim grupama planskih aktivnosti:

- 1) Klima, hidrologija i hidrografija – postojeće stanje i moguće promjene,
- 2) Kakvoća voda, odvodnja i pročišćavanje voda u slivu Pazinčice,
- 3) Poljoprivreda, šumarstvo – stanje i moguće promjene,
- 4) Prirodne vrijednosti i zaštićena područja, flora i fauna,
- 5) Prostorno planiranje, graditeljska baština, katastarsko stanje, turizam i rekreacija,
- 6) Hidrogeologija sustava Pazinčice, speleologija Pazinske jame,
- 7) Rješenja uređenja sliva i toka Pazinčice i odvodnje te pročišćavanje otpadnih i oborinskih voda,
- 8) Rješenja turističko-rekreativne valorizacije prirodnih i graditeljskih vrijednosti Pazinčice,
- 9) Plan monitoringa nužnog za realizaciju daljnjih programskih aktivnosti i tehničkih kao i upravljačkih rješenja u slivu Pazinčice.

Zahvaljujem na pažnji i pomoći svima koji su učestvovali u
pripremi i realizaciji predmetnog projekta!
Posebno hvala i svima Pazinjanima koji čuvaju svoj Potok!